

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!
na številko v oklepaju.
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (427)
je številka
tedaj vam s priloženo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

Štev. (No.) 426.

Chicago, Ill., 9. novembra (November) 1915.

Leto (Vol.) X.

ŽALOIGRA 11. NOVEMBRA.

Zopet se bliža dan krvavega spomina za čičaško, za ameriško, za vse zavedno delavstvo. Osemindvajset let bo minilo 11. novembra, odkar je izdihnila petorica takozvanih anarhistov na morišču — na podlagi strašne justične travestije, ki je vžgala vladajočemu razredu znak nepozabne sramote na čelo. Avgust Spiess, Albert Parsons, Louis Lingg, George Engel in Adolph Fischer so bili tega dne obočeni za zločin, katerega niso nikoli izvršili. Umrli so, da je bilo zadoščeno brutalni maščevalnosti drhali, kateri je besno sovraštvo do delavstva ubilo vse boljše občutke v srečo.

Osemindvajset let je minilo. V našem času, ko se pode dogodki s hitrostjo viharja in morejo možgani komaj sprejemati vse vtiske, je to dolga doba. Ali enajsti november vendar ne more biti pozabljen. Prečno je bilo tisto dejanje in preveč podel je bil atentat na vse stromljenje zavednega delavstva. Pozabljeno pa tudi zaradi tega ne more biti, ker se v vsaj tej dobi ni poleglo sovraštvo in ker ni krvoločnost velikih delavskih sovražnikov danes nič manjša kakor takrat.

Kadar se spomni organiziran delavec na dan 11. novembra 1887., mu morajo nehote po spomnu kalejdoskopično preleteti krvavi dogodki iz

MeKees Rocks, Virdena, Westmorelanda, Michigan, Colorade i. t. d., krvavi dogodki, pričajoči, da je kapitalizem tudi danes pripravljen zatreti svobodno stremljenje delavstva z najbrutalnejšo silo in da mu ni proletarčeve življenje vredno več od začevnega, če je njegovi dobičarski pohotnosti na poti.

Če se spominjajo zavedni delavci s čuvstvi ogorčenosti in z najostrejšo obsodbo onega justičnega umora, nima to nič opraviti z anarhizmom. Niti naukov onih žrtve ne more današnji prosvetljeni proletariat brezpogojno sprejeti. Žrtve 11. novembra so bile nedolžne. Njihovi nameni so bili najplemenitejši. Njihovi cilji so bili dobri. O njihovi bojni metodi in o posameznih njihovih nazorih se to ne more reči. Ako hoče delavstvo doseči trajno zmago, mora hoditi po drugih potih in se drugače zanašati na svojo moč, nego so ga takrat učili.

Kljub temu so tedanje žrtve čiste v našem spominu in po vsej pravici jih imenuje delavstvo mučenike. Zločina, ki jim je bil očitán, niso storili. Zagrešili niso sploh ničesar, s čimer bi se mogla opravičiti smrtna kazen ali pa kazen sploh. Mi pa, prebirajoči zgodovino tedanjih dni, razumemo, da niso bili oni dnevi še naši dnevi, da ima tudi spoznanje svoj zakon razvoja, in da so bi-

le kapitalistične provokacije tako silne in grde, tako namenjene razburjenju duhov, da ne bi bilo čudno, če bi bili provocirani ljudje res izgubili hladno razsodnost in poplašali napad z enakim orožjem.

Cesar niso tedanje žrtve dovolj jasno spoznale, je bilo dejstvo, da ne more biti socialna revolucija posledica momentanega, slučajnega upora, ampak da je bistro razumevanje in do popolnosti izvedena organizacija delavstva neizogiben pogoj uspeha. Takozvani anarhisti iz leta 1887., ki večinoma niti niso bili anarhisti, vsaj oni, katere je propadla justica obsodila, ne, so mislili, da je mogoče zdramiti delavce z mogočno besedo, s tem, da se jim v vsej ostrosti pokažejo krivice, katere trpi, in da je tako zdramljeno delavstvo takoj sposobno z močnim udarcem si priboriti svobodo. Premalo so pogledali v organizacijo kapitalistične družbe, v njeno silo in v prepletenost njenih interesov. Preveč pa so se zanašali na revolucionarnost mase, ki je po njihovem mnenju vedno pripravljena za akcijo, če jo le gromovita beseda pokliče na plan.

To je bila tragična zmeta v njihovih nazorih, in ob njihovi po krivem pretrpljeni smrti se je pokazala napaka. Če bi se bili njihovi računski jemali, bi bil moral ravno justični umor učinko-

vati kakor tista iskra, ki prileti v smodnišnico. Toda po končani žaloigri ni bilo instinktivnega upora, ni bilo spontane revolucije, ni bilo niti gromovitega klica po maščevanju. Pač pa je bila onemoglost, potlačena in groza. Reakcija je triumfirala.

Zmote so nauki; in delavstvo se čimdalje točneje uči, da se kapitalistična zgradba ne poruši z enim udarcem, ne v enem dnevu, ampak da je treba sistematičnega, vztrajnega in vedno smotrenega dela. Vladajočim silam je treba vzeti postojanko za postojanko, zasledovati jih je treba na vseh bojiščih; pred vsem pa je treba, da si ustvari delavstvo moč, o kateri je lahko prepričano, da bo nepremagljiva: Organizacijo, ki se lahko spoprime s kapitalizmom na industrijskem in na političnem polju, povsod, kjer vlada nasprotnik.

Smrt čičaških mučenikov je pospešila tudi to spoznanje. Pokazala je ameriškem proletariatu zmoto in in ga posredno povedla na pot v socializem. In na tej poti koraka od uspeha do uspeha ter pride tudi do končnega cilja, do ustanovitve socialistične družbe.

V tej družbi pa bo tudi žrtvam 11. novembra, junakom svojega prepričanja in gorečim prijateljem svobode ohranjen časten spomin.

Mnenje srbskih socialistov.

Srbska skupščina je bila obravnavala od 21. do 24. avgusta na tajnih sejah predloge četvero- zvezne gledne zopetne ustanovitve balkanske zveze z ostjo proti Turčiji, Avstro-Ogrski in Nemčiji. Skupščina je sprejela ob sklepu tajnih seji tudi predlog, da se hoče boriti "ob strani zavednikov za osvoboditev in združitve srbskohrvatskega in slovenskega naroda." Še dalje in da odobrava politiko vlade. Socialno demokr. poslanca Lapčević in Kacelerovič sta glasovala proti predlogu vlade. Po tajni seji skupščine je bila javna seja, na kateri je izjavil sodrug Lapčević — kakor poroča bucareško socialistično glasilo "Lupta" — sledeče.

"Socialno demokratična stranka je v neprestanem boju proti vladi, ki temelji na institucijah zasebne lastnine in izkoriščanja tujeja dela. V teh institucijah obstojajo nasprotstva, ki vodijo neizogibno do krvavih sporov. S tem, da se bori socialna demokracija proti meščanskemu razrednemu gospodarstvu, ki je po vseh državah vzrok sporov in vojn, se bori obenem tudi proti vojnam samim. Zvesta svojemu prepričanju nasprotuje naša stranka vojnem, ki so neizogibna posledica izkoriščanja, in zahteva, da se sklene takoj mir.

Glede rešitve balkanskega vprašanja zahteva socialno demokratična stranka, naj nastopi med balkanskimi narodi namesto vojne politike, ki pospešuje le osvojevalno poželjenje in imperialistične načrte velesil, politika bratstva in prijateljstva. To zahteva še tembolj, ker proti vsem tem narodom enaka nevarnost uničenja, razdelitve in podjarmljenja in imajo zato vsi interes na tem, da se odpravijo umetno ustvarjene meje, ki jih ločijo in ovirajo pri gospodarski in kulturni neodvisnosti in svobodi. Omogoči naj se jim, da se konstituirajo v narodnem, političnem in gospodarskem oziru kot demokratična federacija, katere najpopolnejša oblika bo federacija balkanskih republik.

Srbska socialno demokratična stranka je v zvezi z vsemi drugimi balkanskimi socialno demokratičnimi strankami z ozirom na bratovorno vojno med balkanskimi narodi, povzročeno od velesil in pomenjajočo za vse enako veliko katastrofo, ponovno opominjala na sporazum na Balkanu, na odvrnitve skupne nevarnosti in na zavarovanje obstoja.

Srbska socialno demokratična stranka vztraja tudi sedaj skupno z bratskimi strankami na Balkanu na tem stališču, ki so ga dogodki časa le še bolj okrepili. Svetovna vojna, ki jo je povzročila konkurenca kapitalističnih razredov velikih držav in katere gonilna sila so divji osvojevalni načrti, kaže že sedaj, ko še ni končana, da nastanejo med balkanskimi narodi novi spori, da si razdele pozneje tem lažje sosedne velesile balkansko ozemlje med seboj. Svetovna vojna kaže, v kakšni veliki nevarnosti so balkanske dežele in kakšna velika katastrofa jih pričakuje, če ne pospeše svoje združitve v federacijo.

Socialno demokratična stranka odobrava iz vsega srea sporazum med balkanskimi narodi, zavrača pa vsako zmetnično in začasno združitve na korist osvojevalnemu poželjenju in imperialističnemu interesu ene ali druge skupine vojujočih se držav. Pošten sporazum na Balkanu bi bil garancija za mir.

Združitve, ki bi jo napravile velesile, pripravljajo le nove vojne. Resnična združitve bi odpravila spore in nasprotstva med balkanskimi narodi — združitve pa, dosežena vsled zunanjih vplivov, bi le pomnožila te spore. Resnična združitve bi zagotovila obstoj balkanskih držav — združitve pa, ki bi jo povzročile velesile, ogrožajo obstoj vseh.

Svobodni sporazum bi združil balkanske narode — a njihova vojaška združitve za korist drugih bi jih razdvojil in obsovalil.

Glede Macedonije je zastopala socialno demokratična stranka vedno stališče z ozirom na dejstvo, da prebivajo na tem ozemlju različne narodnosti, od katerih ni nobena v absolutni večini, da naj je ne anektira nobena od balkanskih držav ali si jo razdele med seboj.

Ker je Macedonija v narodnem oziru mosaik, v gospodarskem in zemljepisnem oziru pa enota, je socialno demokratična stranka mnenja, da pristopi vsa Macedonija kot enoten in samostojen član republikanski balkanski federaciji, da postane tako vez balkanske unije, pri čemer se pridobi na možnosti za svobodni razvoj narodnosti, ki prebivajo tam.

Socialno demokratična stranka bi kar najživahnejše pozdravila in podpirala sporazum, temelječ na prej omenjeni podlagi. Takšen sporazum bi bil tudi predpogoj za mir, po katerem

Dobrotnik Rockefeller kot pisatelj.

Znano je, da je veliki John D. mlajši ustanovil novo unijo v Coloradu, ker niso imeli delavci doslej še nobene "prave" organizacije. Hudobneži pravijo sicer, da je mladi Rockefeller ustanovil to unijo zase, ne pa za delavce. Ali to so hudobne govore; kajti krajji olja hoče, da naj bodo delavci člani te organizacije. Torej bo pač delavska, kajne?

Rockefeller pa ni vajen ustavljanju se sredi pota. Kadar pravi A, pravi tudi B. Zato je osrečil delavce z novo dobroto. Ustanovil je namreč nov list, glasilo svoje nove organizacije, "The Colorado Fuel and Iron Industrial Bulletin."

Ni se ne more reči: Rockefeller je dobrotnik. Zakaj za ustanovitev novega lista je moral poseči v svoj žep. Njegovo glasilo namreč ni tako revščje kakor večina delavskih časopisov, ampak kaže že po svoji zunanji obliki, da je njegov gospodar multimilijonar, ki mu ni treba vpraševati, če bodo dohodki pokrili izdatke.

Seveda je vprašanje: Ali je Rockefellerju treba ustanavljati tak list? Ko je bil v Coloradu in je tam "kosil s svojimi delavci," se je videlo, da mu je na razpolago vse kapitalistično časopisje. Od Atlantika do Pacifika so vsi poročali o vsakem njegovem koraku, o vsaki njegovi besedi, in njegov "industrijski načrt so razlagali s tako zgovornostjo, kakor da so bili dotični članki sami plačani oglasi.

Ali kaj pomaga? To so čitali kapitalisti, meščani, tudi delavci po velikih mestih, ki ne morejo živeti brez skebskih kapitalističnih listov; ampak delavcev pri Coloradu Fuel and Iron Co. vendar ne dosežejo vsi taki evangeliji. Rockefeller pa hoče govoriti z njimi; njegova

hrepni socialno demokratična stranka z žgočo nestrpnostjo. Posledica takega sporazuma bi bil tudi nagli in mogočni razvoj vseh balkanskih narodov.

Z drugimi besedami: Sporazum med balkanskimi narodi iz lastnega nagiba, njihova svobodna združitve k federaciji balkanskih republik, je edino sredstvo, da se zaduži sovraštvo med njimi, da se prekrizajo osvojevalni načrti velesil, za politični in gospodarski napredek na balkanskem polotoku in za dobroti vseh narodov, ki prebivajo na njem. Živela federacija balkanskih republik!"

modrost in njegovi dobri sveti so namenjeni njim.

Torej je potreboval svoj list. In ni mu bilo žal denarja. Kadar gre za njegove delavce, je blagi mož pripravljen na vse. Dal jim je glasilo.

Pa še več! Rockefeller je pokazal nov talent. Veliki dolarski vladar zna tudi pisati — ne le kakšen ček ali pismo svoji familiji, kar zna navsezadnje vsakdo, če je hodil par let v šolo; Rockefeller zna pisati za časopis. Uvodni članek za novi list je blagovolilo njegovo milosrdno veličanstvo samo napisati, in sicer v obliki odprtega pisma, naslovljenega delavcem v Coloradu, in da pač gotovo doseže svoj namen, je ta spis tiskan kar v štirih jezikih.

Blagor delavcem v Coloradu, kajti GOSPOD se je ponižal in je prišel pod njihovo streho in je prebival med njimi. In zdaj bo njegova beseda meso postala... tako misli on. Pa če že ne meso, bo vsaj dolar postala.

Krivo so sodili Rockefellerja vsi, ki so mislili, da je sebičnež. Bognedaj! Vse, kar uživa dobrega sam, privošči tudi "svojim" delavcem. On ima izkušnje. On ve, kako se doseže uspeh. Ampak svoje metode noče egoistično skrivati, temveč vsem, ki ga hočejo poslušati, razodeva tajnost svojega uspeha ter jim kaže pot do enakega cilja.

"Izvrši navadno nalogo nenavadno dobro" — pravi Rockefeller, in v njegovem odprtem pismu je to natisnjeno z velikimi črkami.

Navadno nalogo izvrši nenavadno dobro — to je vse. Nobena čarobija. Rockefellerjeva navadna naloga je bila prečati milijone iz delavstva, in izvršil jo je nenavadno dobro. Promogarjeva nenavadna naloga je kopati premog; naj gleča, da jo izvrši nenavadno dobro. In uspeh in dobiček ne izostane — za Fuel and Iron Co. — In tudi Rockefellerju ne bo treba žalovati, da je vtaknil nekoliko tisočakov v novi list in v svoje dobre svete.

Kar je veliko, je enostavno; tako je enostaven tudi Rockefellerjev nauk. In delavci bi ga morali srebati kakor medico, če ne bi razumeli, da mora vsako "nenavadno dobro izvrševanje navadnih nalog" koristiti le kapitalistom, dokler ne delajo delavci zase ampak kot mezdni sužnji za kapitalistične gospodarje.

ŽUPANOVA OŠABNOST.

Če ne bodo unijski delavci v Chicagu spoznali, kdo je tisti mož, za katerega so agitirali pri zadnjih mestnih volitvah in katerega so posadili na županski stol, ne bo tega kriv mayor Thompson. Kajti on si dovolj prizadeva, da bi jim snel najdebelejšo mreno z oči in se kaže od dne do dne bolj v svoji pravi podobi kot patentiran nazadnjak in nasprotnik organiziranih delavcev.

Ko je bila stavka na cestnih železnicah, je bilo treba za to nemara nekoliko nad navadno mero bistrih oči. "Big Bill" je takrat ostajal v ozadju, dokler je šlo, in ko je takorekoč z brahialno silo napravil razsodišče, v katerem je bil sam predsednik, je še marsikdo mislil, da je tako nastopal v interesu uslužbencev. Vendar pa bi se bilo lahko spoznalo, da mu je bilo veliko več do tega, da ne bi bilo takega "trubla" ravno ob začetku njegovega županovanja in da ni hotel storiti družbam nič žalega. Zakaj priboljšek za uslužbence je bil tako majhen, da bi si bili brez razsodišča gotovo več priborili. In Thompson — na to se ne sme pozabiti — je bil v razsodišču tisti, ki je odločeval.

Jasnejše je bilo njegovo avtokratično mišljenje, ko je nastal boj zoper učiteljsko unijo. Tedaj se je Thompson odločno postavil proti organizaciji.

Sedaj pa je stavka krojačev in župan stoji z obema nogama na strani delodajalcev, dasi je njihovo postopanje ne le napram delavcem, ampak tudi napram mestnemu svetu nezasišano prevzetno. Thompson je dovolil, da uživajo podjetniki varstvo policije, kakor da jim gre do kakšni privilegiji v mestu: Thompson je trpel, da je policija z največjo brutalnostjo napadala štrajkarje, da so detektivki ženskam nastavljali revolverje na prsi, da so gorjače mlatile po moških in ženskah in jih bile do krvi.

Zdaj se pa tisti Thompson, ki je svoj čas dejal, da se mora vsak štrajk v Chicagu pod njegovim županstvom mirno rešiti, tudi brani vsakega posredovanja, ker — no, ker ga odklanjajo podjetniki, misleči, da delavci ne vedo, kako so že v škripljih.

Mestni svetnik Utpatel je predlagal, naj se reši spor s pomočjo nekaterih neprizadetih meščanov in župana. Predložil je mayorju imena

trinajstih meščanov, da bi si izmed njih izbral tiste, ki se mu zde najbolj primerni in jih povabil na konferenco. Obenem naj bi povabil tudi fabrikante in potem z nepristransko komisijo skušal rešiti zadevo.

Mayor Thompson pa noče. Za izgovor ni imel težav. Dejal je enostavno to, kar govore podjetniki: Da kale štrajkarji mir in da mora več sto policistov neprenehoma skrbeti za red. Dokler trajajo take razmere, pa Thompson ne more ničesar storiti "v prid štrajkarjem."

Stavka traje že par tednov, ali noben stavkokaz še ni bil ubit — in tudi nobenemu ne želimo, da bi bil. Toda stavkar je bil ustrelen. Torej ni treba mnogo vpraševati, kdo kali mir. Pa dejmo, da bi bil res kdo izmed stavkujočih delavcev kaj zagrešil; dotični gotovo ne ujde roki pravičje. Naj jih policija vsak dan nekoliko aretirira in odvetnik sodrug Cunnea ima polne roke posla, ker so obtožbe proti njim tako zveržene, da se jim od daleč spozna umetna iznajdba. Ali tudi če bi bili resnični grešniki med njimi, ne more Thompson reči, da kale štrajkarji mir, ker ne

more biti splošno odgovorna za dejanja posameznika.

Piskavost odgovora je najboljše znamenje, da noče Thompson posredovati, ker se branijo tega podjetniki. Niti pred občinski odbor, ki je bil določen, da preišče zadevo štrajka, niso hoteli priti kapitalisti. In župan, ki je takoj pripravljen obrniti ost proti delavcem, nima toliko poguma, da bi poklical podjetnike na pomenek.

Ali mayor se moti, če misli, da se predlaga posredovanje v prid delavcem. Morda bi bilo to bolj potrebno za podjetnike, četudi kažejo doslej največjo trmo in odklanjajo posredovanje. Trma je bila pogostoma že bolj znamenje slabosti kakor moči.

Stavka je čičaška zadeva. Thompson pa je čičaški mayor; zato bi ga moral ta boj zanimati in zato bi bil poizkus posredovanja zanj primeren.

Toda Thompson noče. Rajši meče očitjanja stavkarjem pred noge in se izgovarja z njihovo brutalnostjo. Delavci ga pa lahko razumejo. Vpraša se le, če misli župan, da ga bodo pri prihodnjih volitvah izvolili sami stavkokazi.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

“Oprostite, gospod inženir, moje smelo besedo!” je povzel hrust in se prikupljivo nasmehnil. Vilarja je presenetil njegov prepričevalni glas in pa pravilno izgovarjanje besed. “Tu se nam vedno nekaj obeta, vedno imajo tuji lepe besede na jeziku, toda izpolnitev ne pride nikdar. Vaš general Jusuf beg Filipović nam je v proklamaciji obetal, kako bodo skrbeli za šole in kako se bo pri nas v kratkem vse predrugačilo in obrnilo na bolje. A sedaj vidimo, da zatira vlada šole in ustanavlja orožniške postaje. Zgodilo se je v Piliću, da sta brat in sestra ustanovila šolo za pravoslavno dečo, pa vaša gospoda je to šolo razgnala in poslala tja orožnike. In tako se godi po vsej Bosni in Hercegovini. Istino govori naš pregovor: U tudnjina vjera na koljenu, vjeru daje, a misli drugičje.”

Vilar je odprtil ust poslušal Tunguza, ki je tožil in sodil. In vprašal ga je: “Čuješ, prijatelj, ali si prišel sem drva sekati ali kaj? Mi govorimo o prežganki in znakah, a ti pričneš o vsem drugem.”

Tunguz je zavrtel fes in se lahko priklonil. “Oprostite, gospod inženir! Trda je zemlja in nebo je visoko; kam naj bežimo pred nasiljem? I drvar čuti dušo in udarce, ki padajo na njegovo kožo. Ne smatraj nas za topo klado! Naše oči so odprte.”

“To je prav, to uvažujem. Nihče naj ne pritiska delavca ob zid. A sedaj ni časa obravnavati o tem.”

“A kdaj bo čas?” je porgoljivo vzkliknil iz prednje gruče srednjeveliki drvar močne postave in temne ciganske polti. Že prej ga je zapazil Vilar, kako je pri Tunguzovih besedah grozeče švigal s črnimi, leskečimi očmi.

“Tudi ti si novinec tukaj. Kako se zoveš?” je vprašal.

“Mehmed Konjhođić.”

“Ako si prišel na oKnj-planino delat, onda sekaj, in vse drugo ti bo pridano,” je rekel Vilar ter dal z roko znamenje, naj se drvarji odpravijo na delo. Postal je poleg kuharja ter gledal za zavaljenim in junaškim Tunguzom; vsega je premeril: od bičnega vratu pa doli do debelih meč. Je li mogoče, da se rodi takšno bitje v naši iznemogli dobi? V Herkulovih časih bi bil morda navaden, danes je čudo. In kako je zavpil? Štirinsoč let staro mumijo bi probudil v življenje. Razdraženo in razburljivo je govoril in samo sovraštvo mu je kipelilo iz kljubovalnih oči. Ta po postavi še nadkriljuje kaludjera, po agilnosti jezika ga pa tudi dosega. Tako je pomislil inženir. Stopil je v kolibo, da se pokaže Gajerju.

Oziral se je krog sebe. Pri durih je opazil stoljalo, na katerem je stalo pet pušk; poleg je ležal zaboj s patronami. Po slamatih ležiščih so bili razprostrti debeli koci. Pušk in koev poleti ni bilo. Vkotu se je pri svoji postelji napravljval Gajer. Vilar mu je želel dobro jutro in paznik se je mahoma vzravnil v vojaški postoj; čez hip je nadaljeval svoje delo. “Novosti vidim tukaj, ki se mi zde praktične,” je govoril došlec ter sedel na kraj postelje. “S puškami se bomo branili hajdukov, ako bo treba.”

“Mogoče je tudi, da bomo streljali na delavce,” je ravnodušno odgovoril paznik.

“Res so razburjeni in nezadovoljni. Sploh se je bati izgrediv. Povsod se priliva olje v ogenj, zlost in razgrete duhove. Prenapeta struna le rada poči. 4. novembra je bil razglašen novi zakon za zasedene dežele, splošna vojaška dolžnost. To je bilo prav tisti dan, ko je bil otvoren in blagoslovljen novi most čez Jalo. Zdaj ta naredba še ni povsod znana, a kamor pride, povsod razžge zakrknjena srea. Prav je, da nam je dala oblast vsaj nekaj orožja, nadejam se pa, da ga ne namerimo ne na hajduke ne na tesače. To bi bilo grozno, pri našem mirnem poslu prelivati kri.” Obmolnil je in čakal, da mu paznik odgovori kaj. Pa ta ni dal besede od sebe: z nepritajeno jezo je vlek el škornje nase in se vedel, kakor bi bil sam v kolibi. Vilar je nadaljeval: “Slišal sem, da so se javili za moje odsotnosti agitatorji in ogleduhi tukaj, celo hajduki so posetili Medvedji Dol. Treba nam bo ravnati z vso opreznostjo. Čimdalje večja odgovornost leze na nas. Kaj mislite, Gajer, o tem Tunguzu? Ali se vam ne zdi sumljiv človek? Ste li slišali, kako agitatorski drzno je govoril?”

“Nisem.”

“Saj ste odprli okno.”

“Nisem poslušal.”

“To mora biti hujskač prve vrste. Kako je mogel naš gospod gozdar sprejeti tega smelega podpihovaleca v službo, tega ne umejem.”

“Agitatorstva nima nihče napisanega na svojem čelu ali na svoji obleki. Vsak delodajalec se lahko zmoti pri izboru svojih delavcev. Tudi vi, gospod inženir, bi ga bili sprejeli.”

“Ali pa ne. Pogledal bi bil v njegove hajduške oči — ne — ne bil bi ga sprejel. Sploh nima nič drvarskega na sebi. Kretnje, jezik, postava: vse kaže, da je lahko četovodja iz prejšnje vstaške dobe. Ali niste tudi vi prepričani, da ni prišel sem zaradi borne tesarske plače, ampak da ga je poslala neka tajna sila, bi skrbi za to, da se izrabi vsaka nepravilnost in krivica za agitatorske namene? In takšnih krivice se zgodi na naši strani več, preveč. Proti njim sam delujem, a agitatorstvo obojam, ker domačim ljudem ne koristi, pač pa onim tujcem, ki jedva čakajo nemiro, da si na lahek način pridobe priznanja in odlikovanja. Kako spretno je porabil Lazar Tunguz slučaj piliške šole za šuntarske svrhe! Ali niste že prej kaj podobnega opazili pri njem?”

“Ne nastavljam ušes drvarskim marnjam. Moja naloga je, paziti na delo, da se ne prestopi

in pravilno seka, žaga in teše,” je odgovoril Gajer. Mirno je zrl v zrcalo ter si z glavnikom česal lase in brado.

Vilarja je njegov mir razburil. — Glej hinavca, kako se dela nevednega! A jaz vem, da je pustil Bierkopf Tunguza zato v službi, da mi dela neprilike. Poizkusiti me hoče, kako se povedem pred agitatorjem. Nadeja se, da začnem z njim, kakor sem z Jovicom, prijateljske odnose, da se potegnem zanj, potem žrtvuje mene in Tunguza. Na ta način me hoče izriniti iz službe, da bi lahko zopet sam ribaril v kalni vodi. Tako je pomislil Vilar in mirno je vprašal: “V kakšnem spominu živi pri delaveh Jovic?”

Paznik je pomajal z glavo, češ: Vprašal bi jih bil! — in ravnodušno je odgovoril: “Ne vem.”

“Ta človek je dosti pretrpel in zopet trpi po nedolžnem. Zavzel sem se zanj pred sodiščem, pa se mi ni obneslo. Kaludjer je ves drugačen človek nego ta agitator. Z obličja se bere Jovic njegova visoka misel, a Tunguz prav po hajduško bliska z očmi. Prosim, pazite nanj, da ne bo sitnosti radi njega. Rad bi v miru in v slogi z vsemi preživel to zimo.”

“Gospod inženir, tega vendar ne morem storiti, da bi noč in dan stal poleg njega in poslušal, kaj govori. Kdor hoče imeti mir, naj bo nem in gluh. To bi imel mnogo posla, ko bi moral zlestiti vsakemu v njegovo misel.”

“To ni mogoče,” je rekel Vilar. “Vohunov in ovaduhov pa tudi ne maram imeti v našem taboru. Še Bog, da smo se iznebili Atifa Sarajlije! Z velikim zločinom je odšel in ni ga bilo sram. Takšni propalci pljuni v obraz in misli bo, da gre dež.” Stopil je iz kota in šel proti vratom. “Dobro, misel je imel naš gospod gozdar, da je preskrbel delavcem te zifške koece. Koliko treba plačati od njih za obrabo vojaškemu oskrbovališču?”

“Od vsakega komada novič na dan. Pravijo pa, da ne marajo plačati.”

“Toliko vsak lahko utрпи. Jim vsaj ne bo treba toliko prezebat in zdaj ostanejo lahko tudi zimske noči tu gori. Ne bo jim treba hoditi spat v dolino, kar je zamudno in utrudljivo.”

Naročil je kuharju, naj mu tudi pripravi obed, ker ostane ves dan na planini. Potem je velel dvema drvarjema, naj greda z njim. Dopolodne in popoldne je lazil pod Medvedjim Dolom in meril. Mestoma sta mu morala spremljevalca s sekirami izklestiti dohod v notranje gozdne dele. Kakor črv pod lubje, tako so se zarili v goščavo.

Drugi dan se je vreme zjužilo. Deževalo je dva dni, vmes je naletaval sneg. Vilar je ostal doma, čeprav ga je zelo mikalo, da bi posetil han.

40.

Čital sem v novinah, da je japonski cesar prepeval uvoz francoskih romanov v svojo državo. Bal se je, da bi ti mehkužni izdelki perverzega duha nemara pohujšali njegov krepki narod. O previdni gospodar daljnega vztoka, čuj mojo samoljubno prošnjo! Morda dobiš kdaj ta moj roman v presojo. Naj najde milost pred Tvojim nedolžnim veličanstvom! Res je, da spravljamo na zapadu vse preveč ljubezenskih dogodkov na potrpežljivi papir, res je, da smo opisali že v vseh mogočih variacijah, kombinacijah in kómpilacijah čisto in pregrešno ljubezen — poslednjo pa še posebno, ker nas bolj zanima in je je več — toda povej nam ti, o modri in dalekovidni mikado, s čim pa naj bogatimo svoje siromašno slovstvo, ako ne z občutkom, ki najgloblje sega v naše življenske razmere? Prisegam ti pri žarkih vzhajajočega solnca, da bi rajši nego po srečnih tajnah zaljubljenih ljudi brbal s smelim peresom po zavoženih napravah javnega življenja, ko bi se smelo pri nas vse natisniti.

Ko se je nebo izvedrilo, se je napotil Vilar ob Oskovi v svoj han. V sru mu je zagorel o-genj koprnenja, zdelo se mu je, da ga neso peroti. Treznost, v katero se je silil skoraj tri mesece, se je umaknila opajni misli. Mušič je zopet pletel košaro pod pristréjšem. Vilar se je z razmešana dušo ozrl nanj. Odkar je poznal njegovo trpljenje polno življenje, se mu je še bolj približal, ga je še bolj uvaževal. Z dobrosrčnim nasmehom je šel mimo njega in jasnega obraza je stopil v vežo, kakor bi vstopil v ljubo domačo hišo, toda precej se je zresnil, ko je zagledal dva orožnika, sedeča na minderju ob steni. Moža sta, držéča vsak svojo puško pred seboj, vstala, ga kot največjega gospoda v tistem kraju po vojaškem načinu pozdravila ter zopet sedla. Eden je bil dolg in suh, po madžarskem načinu namazanih in zasukanih brkov, po zvezdah na vratniku in po neki inteligentnosti obraza soditi je načeloval orožniškemu oddelku; drugi, manjši je bil zavaljen, robatega in sirovega obličja. Vilar je prišel v sadrežo: ni pričakoval tukaj ljudi jeklene srea, s kakršnimi je bil imel že prav v tem hanu neprijetnosti. Hotel je zavrniti pod pristréjšje in tja naročiti kavo, no tisti trenutek se je oglašil Vazko, čepeč kraj ognja: “Hajdi v sobo, gospodine Franjo! Tja ti prinesem kavo.”

Odrinil je nizke duri, ki so zaškripale v nasajalih, in sklonjen je stopil v ubožno izbo, kjer je ob vzhodni steni stala ilovnata peč s pečnicami, ob treh ostalih stenah pa so ležali goli minderji. V polutemi je zagledal Danico, ki je sedela s šivanjem v naročju. Nobene besede nista izpregovorila: on je stal pred njo s svojim odkritim in jasnim smehljajem, gladeč si brk, ona je zastrmelavanj, vsa zalita z rdečico; v njižu obeh je žarela vsa sreča svidenja. Par minut sta se nahajala tako iz oči v oči, s pogledi se dobričajoč drug drugemu. Vsa izpremenjena se mu je zdela: od-

kar je ni videl, je vzvela za leto dni: v njenem pogledu ni več prejšnje plašljivosti, na njenem obrazu ni več prejšnje nezrelosti. “Zdravstvuj, Danica!” je tiho izpregovoril ter stopil bliže k njej. Prestrašila se je njegove besede in plaho je pogledala na duri. Razumel je, da izvira njena boječnost iz strahu pred orožniki. Zopet se je zresnil in nelepa misel ga je izpreletela. Tiho je sedel na minder na njeno stran. Hotela je nadaljevati šivanje, toda roka se ji je uprla, prsti so zastali. Dvignil je desnico in s prsti ji je pobrodil nad tilnikom po njenih mehkih lasih. Sam ni vedel, kaj dela v prijetni razdraženosti. Roka mu je zastala na njenem tilniku, toplo in tesno ga objemajoč. In na lahko je vlekla deklico k sebi. Polastila se ga je vsa strast človeške ljubezni. Danica je nagnila glavo nad šivanje in njena roka je mehanično prišla za sukanec, kakor bi se hotela zanj držati v navalu največje slasti. Nagnil se je k njej, da bi ji pogledal naravnost v oči. Pa le en kotichek njenega pogleda je ujel in tam se je zbirala vlažnost in se zgoščala v kapljo. Ta solza ga je ohladila. Zasmilila se mu je deklica in njegova roka je več ni vlekla k sebi. Preselila se je z vratu na njeno ramo. Tako sta sedela zamaknjena, oba presunjena od istega meča, dokler ju ni zdramilo škripanje vrat. Vazko je prinesel kavo, pomaknil pred gospodina Franja stolček ter postavil nanj polni findžan.

“Danes je pri tebi dosti gostov, Vazko,” se je ponorečeval inženir, ko je spravil čuvstvo v ravnotežje.

“Dosti — kolikor v satu praznih luknjic,” je odgovoril deček. Sklonil se je k deklici in ji pošepetal: “Teh dveh nama je treba kakor volku pete noge.” Povrnil se je v vežo.

Vazkov pojava je povzročil kratko premirje v ljubzenskih občutkih in odnošajih. Danica se je vzravnila k šivanju. Vilar si je vil svalčico. Okrenil se je tako, da je naravnost gledal nanjo. In pomislil je: Za kolikor se je pogreznil handžija Pero za svoje odsotnosti v zemljo, za toliko je vzrastla iz nje ta moja krasna handžijica. Popje se je razvilo v nežno rožo. Velik siromak je oni, ki plete zunaj košaro; ni več pomoči za njegov prsteni obraz in za usahle oči, a moji Danici pomorem, zlati grad, ki si ga stavi v oblake, ji zgradim. Osladil si je usta s požirkom kave. Druge misli so mu šinile v glavo, nelepe in težke. Spomnil se je besed, ki mu jih je pred tremi dnevi govoril Vazko, da Danica več ne hodi v han, ker volk uže samotno kozó. Ali se niso nanašale na orožnika, ki sedita v vrči? Kaj iščeta tukaj? Ali hodita za Danico? To bi sicer ne bilo kaj nenaavadnega, a čudno je vendar in se ne spodobi, da bi orožniki zalezovali inženirjevo ljubo... Ta misel, ga je pičila, njegova samoljubnost se je probudila, njegov ponos se je uprl. Orožniki ne smejo dvigniti svojega pogleda k oni, katero si je on izbral za vse življenje. Odbacil je konce dogorele svalčice in še bliže se je nagnil k deklici. Prijel jo je za roko in šepetaje je izpregovoril, zroč v njen živo ordeli obraz, ki ga je pridvignil z drugo roko: “Danica, kaj iščeta orožnika tukaj?”

“Ne vem,” je tiho odgovorila.

“Ali prideta vsak dan?”

“Pred desetimi dnevi sta šla za mano. Danes sta mi bila zopet za petami.”

Vilar se je razburil ter spustil njeno roko. Spomnil se je, da je omenil Vazko oni dan, da Danica deset dni več ne hodi v han. Torej lazijo orožniki za njo, odkar so prišli v Piliću. Ti nesramni ljudje si vse upajo. Nič jim ni sveto, čeprav morajo ščititi zakone. Njih glavlar sam je najodstudenjši zakonomelec, ničemnik, nasilnik, človek, ki ne sme dati junaškega zadoščenja. Obrnil se je k deklici in glasno je rekel: “Le naj se te kdo dotakne, Danica, zvedel bo, kdo te brani.”

“Braniti se znam, sama,” je odgovorila, mirno zroč v njegove oči. Čez hip se je okrenila in pritegnila svoj delavni gunjič, ki je ležal za njenim hrbtom. Razgrnila ga je na svojem naročju. Na gunjičevu podvlako je bil prišit dolg in ozek žep, iz katerega je štrlel ročaj, okovan s srebrom. Vilar je ostrmel. “Kaj imaš tu notri?”

“Kinžal,” je zalepotala.

Potegnul je orožje iz žepa, izvadil iz pol usnjene, pol železne nožnice na obeh straneh brušeno bodalo, ki se je zablskalo v polutemi. “Krasno delo, lepo bodalo,” se je tihoma čudil. “Kdo ti je to dal?”

“Jovic.” Ob temu imenu je potopila glavo. Brat ji je dal kinžal tisti dan, ko je šel v ječo, dal zato, da brani, kar ji mora biti najdražje, pred vsakim zalezovalecem, če treba tudi pred gospodinom Franjem. Tako jo je poučil. Skrila je kinžal v duplo v gozdu. Pred gospodinom Franjem se je čutila brez sile in brez lastne volje, njemu bi žrtvovala vse, tudi zveličanje svoje duše, z njim bi šla v pekel ali v nebesa; zanj ni potrebovala orožja. Še le ko so se nastanili orožniki v Piliću in jo začeli zasledovati, je vzela kinžal k sebi. Takrat jo je navdala velika pogumnost, zavrela je njena hercegovska kri pri misli, da se bo branila za gospodina Franja.

— (Nadaljevanje.) —

Za cenzorje.

Nobeno časopisje na vsem svetu ni toliko zaplenjeno kakor avstrijsko, zlasti pa avstrijsko delavsko časopisje. Za vse avstrijske cenzorje veljajo besede, ki jih je napisal pred kratkim angleški socialistični list “Labour Leader”: “Ideji ni mogoče trajno zatreti. Potiskan papir se seveda lahko uniči, ali mislim se odpirajo vedno nova pota. Zatiranje je še vedno pospešilo vpliv idej, ki jih hoče zatreti.” Če bi vpoštevali cenzorji te besede, tedaj bi si prihranili svoje neplodno delo. Če ne izve delavec danes resnice, jo izve pa jutri. Ne bo vedno vojne in časopisje bo izhajalo nekoč tudi še brez nagobčnikov.

Bryan napada Wilsona.

Bivši državni tajnik Bryan, ki je podal svojo demisijo s pravo ameriško senzacijo, je prvi čas na svojih shodih, ki so bili zanj več vredni kakor državno tajništvo, zagovarjal Wilsona, češ da hoče tudi on obvarovati Ameriko vojne, le z drugo metodo. Wilsonova metoda je doslej ohranila Ameriki mir; da bi bila Bryanova metoda pripravila Ameriki tiste konflikte, ki so prišli, se pa tudi ne more reči.

Toda sedaj je dal Wilson svojemu bivšemu državnemu tajniku priliko, da nastopa odkrito proti njemu. V četrtek je razlagal predsednik svoje nazore o oboroževanju v New Yorku; v petek se je že oglašil Bryan v Washingtonu. Kot goreč prijatelj miru je seveda obojal Wilsonove načrte.

Govoril je zelo odločno. Dejal je, da se je Wilson odvrnil od naših tradicij, da je prekuenil našo politiko, da grozi njegov načrt našemu miru in naši varnosti in da izziva duha krščanstva, ki nas uči, da naj vplivamo na druge bolj z našim zgledom, kakor da jih razvnamamo s strahom.

Bryan se pripravil za prihodnje leto, ko bodo nacionalne volitve. In ljudi ima, ki mu kršijo pot. Mir je lepa reč in Bryan ga ne more ljubiti bolj kakor mi. Ali preočista so znamenja, da ni mir Billy Sundayevemu prijatelju nič drugega kakor stopnišče, po katerem bi rad prišel do moči, do slave, do predsedništva. V oklicih in pismih imenujejo njegovi trabanti Bryana edinega moža, ki je poklican, da stori kaj za mir. Dobili smo že pisma, ki so nam zatrjevala, da pravi Bryan mir v Evropi, če le dobi zadostno moralno podporo v Ameriki. Iz vse dežele so zbirali deputacije, ki so se mu klanjale in mu izrekale zaupanje — navidezno v interesu miru, v resnici v interesu njegove kandidature. Za reklamno sredstvo je pa mir vendar prevažna reč.

Dobro pa je, da ne zatajuje Bryan svojega pietizma, po katerem se junak prav tako spozna kakor ptič po perju. Njegovo pozivanje na “duha krščanstva” bo vsaj svobodomiselnim ljudem odprlo oči. Bryan bi bil v vsakem oziru bolj storil, če bi si bil to besedo prihranil. V Evropi je dovolj krščanskega duha: Katoliškega, luteranskega, kalvinskega, anglikanskega, pravoslavnega, vsakovrstnega. Ta duh ni preprečil vojne. Služabniki tega duha blagoslovljajo orožje, spodbujajo kristjane na vojni umor in kličejo Boga tega duha na pomoč v klanju. Ta duh se družijo z Allahovim, z budističnim, s poganskim — brez izbere. Ta duh nima niti v Ameriki nobenih zaslug za mir.

Bryan bi nemara rad posnemal Tolstega. Ali Tolstoj je bil le eden, in Bryan je premajhen, da bi ubiral stopinje za njim. Tudi Tolstojevo krščanstvo je bilo drugačnega duha kakor Bryanova, zato ga je tudi krščanska sveta cerkev izobčila, kar se Bryanu ne bo zgodilo in česar on tudi ne bo povzročil.

Ako pa bo Bryan še nekolikokrat ponovil sladko besedo o zgledih, s katerimi naj vpliva Amerika na druge države, bo kmalu izgubil vse tiste, ki niso naravnost z interesi navezani nanj. Mož, ki uči to v mednarodni politiki, ne bo zatajil tega načela domači. In to bi za delavce pomenilo, da naj kapitalistom dajejo zgled, pa kadar jih ti udarijo na desno lice, naj nastavijo še levo.

Mir, mir, mir! Ampak ne po Bryanovem receptu.

Nekateri popi pripisujejo evangeliju enak namen kakor policijskim gorjačam.

Kadar se človek potaplja, je prepozno, da bi se učil plavati.

Socializem je baje surov, ker se bavi s krušnim vprašanjem. “Očenaš” menda ni surov, pa moli tudi za vsakdanji kruh.

Od nekd so prišle govorce o pripravah za mir. Tako so na newyorški borzi silno padli kurzi. Kapital je človekoljuben.

Prišel bo čas, ko bodo vsi narodi svobodni — tudi naš. Ali prej bodo morali spoznati, da si morajo svobodo priboriti sami — skupno, zoper skupnega sovražnika.

V evropskih armadah se silno širi praznovost. Vojaki “vidijo” angelje in vsakovrstne prikazni — in verjamejo. Nov dokaz, da služi vojna kulturi in napredku.

Ker je bolgarska armada napadla Srbijo, preklinjajo patrioti bolgarski narod. Če bi se bila pridružila zaveznikom, bi hvalili bolgarskega kralja.

Osebná svoboda je lepa in važna reč. Ali radovedni smo, kdaj bo v Chicago 100.000 ljudi demonstrialo za osebnó svobodo delavcev, kadar bodo na štrajku.

Profesor Charles W. Elliot, ki se je proslavil s tem, da je skebe imenoval junake, je povedal, da bo pri prihodnji volitvi glasoval zoper žensko volilno pravico. Razumljivo!

Zadnji pondeljek je iznašel izvoz blaga iz New Yorka 21,635,000 dolarjev; zadnji teden 67,350,000 dolarjev. To so doslej nezasišane številke. V človeški krvi je zlato.

Kaj je doslednost? Katerokoli vlado vprašate, vsaka bo ogorčeno odklonila misel, da je začela ali povzročila vojno. Katerokoli vlado vprašate, vsaka ogorčeno odklanja misel, da bi predlagala mir. To je doslednost.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1891.

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 33, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Rdley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMANN, Box 514, Frontenac, Kans.
Šprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovoljivo pošiljati, gl. tajnika.
Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

Sodnik za militarizem.

Na večerni zabavi, katero je National Security League priredila v gledališču Olympic v Chicagu, je govoril tudi sodnik Harry K. Dolan, ki je predstojnik midskega sodišča. Pozival je ameriške matere, naj vzgajajo svoje sinove za vojake.

Sodniku, ki ima opraviti z otroci, se to posebno dobro poda. Na sodišču mora vplivati na mladino, da je miroljubna, trezna in sploh mora buditi v mladih srcih vsa dobra čuvstva, od mater pa zahteva, naj veepljajo otrokom tiste misli, ki jih potrebuje militarizem, ki pa ne vodijo ne k blagosti ne k treznosti.

Včasih so bili Amerikanci ponosni, da niso soldatje; kmalu pa bomo tako daleč kakor na Pruskem in v Avstriji, da bo veljal civilist le za pol moža.

Bela vrana med sodniki

Ali je v Ameriki kaj hinavščine?

Naši puritanci, moralisti, prohibicionisti, bigotisti in še razni drugi "isti" seveda trdijo, da je ni. Te dni je dejal sodnik W. N. Gates v Portland, Oregon, nekaj drugega. Predstavljena sta mu bila dva obtožena, ker sta razdajala Saengerine brošure. Mrs. Saenger je, kakor znano, izdala v New Yorku brošuro o omejevanju števila porodov. O takih vprašanih govoriti, pisati ali razpravljati pa velja v naši moralni družbi za zločin.

Dame takozvanih boljših krogov so že davno poučene o teh rečeh, in nihče ne bo verjel, da regulirajo v nebesih porode tako, da velja ravno za bogate družine sistem enega ali dveh otrok. Zakaj naj bodo siromašni bolj nevedni od bogatih?

Ko je sodnik Gates dobil omejnji slučaj, je dejal:

"Vtisk imam, da je v našem sedanjem narodu mnogo preveč zlagane sramežljivosti. Nevednost in priderija sta dvoje kamnov, ki ovirata napredek. Vsi se delamo ogorčene, če se javno konstatirajo gotove reči, o katerih smo privatno že davno vedeli. Nimamo pa poguma, da bi vstali in povedali, da nam je to že davno znano. Če pa kdo pogumno vstane in navede našo pozornost na te reči, pa hlinimo neznanje in se delamo, kakor da bi bili ogorčeni in kakor da bi bila javna morala oškodovana."

V Ameriki bi bilo treba mnogo sodnikov, ki bi se upali tako govoriti. To je namreč sveta resnica: Ničesar ni v Ameriki toliko odveč kakor hinavščine. In tudi to je resnica: Hinavščina ovira napredek. Boj proti hinavščini je potreben kakor boj proti neznanju, kajti hinavščina ovira znanje. Če hoče Amerika kdaj postati tako velika, kakor misli da je, se mora otresti hinavščine.

Stavka v Muskegon.

Strojniki pri Motor Specialties Co. in Commonwealth Adding Co. v Muskegon, Mich., so te dni stopili v stavko, da dosežejo skrajšanje delovnega časa in primerne merdo. Podjetniki so že iztegnili krepilje v Chicago, da bi tukaj dobili stavkokazov. Upati je, da se med tukajšnjimi strojniki ne najdejo izdajalci.

Blagoslov suhe nedelje.

Kdo bi si bil mislil, kakšen kos božje previdnosti in kakšen velik vzgojitelj tiči v čehiškem mayorju Thompsonu! Zakon o suhi nedelji je uveljavil mož le za to, da reformira, da zboljša ljudi. In to je tudi dosegel. V pondeljek po prvi suhi nedelji so bili ljudje po tovarnah veliko bolj pridni in veliko bolje so delali — pravijo nekateri fabrikantje. In sila mnogo so v nedeljo prihranili; vloženih prihranki v bankah so mogočno narasli — pravi Thompson. Vsako nedeljo se baje prihrani 350.000 dolarjev, za katere kupujejo sedaj ljudje — baje — koristne reči.

Thompson in njegovi fabrikantje imajo pač ljudi za slepce: Če župan ne ve, kako drve sedaj nešteti Chicažani v sosedne okraje, ki niso suhi in koliko tam več zapijejo, nego bi zapili doma; če ne ve, koliko pokupijo piva, vina in žganja v soboto, naj se poizkusi o tem prepričati.

Sploh ta beseda o prihrankih! Kakor da ne bi bilo v Chicagu razum saloonov nobenega prostora, kjer se lahko zapravi denar. In ljudje ga zapravljajo, pa pogostoma še za bolj neumne in škodljive reči kakor za pijačo.

Thompson bi rad prepričal svet, da je v Chicagu pravzaprav kolosalna prosperiteta, odkar je on župan, in da se le za to ni poznala, ker so ljudje vse zapili. Ampak če se Thompsonu dobro godi, to še ni prosperiteta ljudstva.

Huerje bi bil rad prezident.

Bivši glavni poročnik Jozé Orozco, ki je bil glavni agent svojega bratrance Paskvala Orozca v dobi njegove revolucije v Mehiki, je priznal distriktnemu pravniku R. E. Crawfordu v El Paso, Tex., da se je udeležil zadnje zarote, ki je hotela Huerti za novo revolucijo pomagati do moči. Na razpolago je bilo po njegovi izpovedi 11 milijonov dolarjev, namenjenih revoluciji se je pa opirala na bivšo klerikalno stranko v Mehiki. Kompromitirani so tudi člani policije ter nekateri sedanji in bivši uradniki v El Paso, Tex. Pričakujejo se aretacije.

Razumljivo je, zakaj besne klerikaleci zaradi priznanja Carranze.

Villa pogorel.

Vilova armada, ki je napadala Agua Prieta, je bila krvavo odbita. Na obeh straneh so bile težke izgube. Nekaj časa je Villa grozil z novim napadom, potem se je pa vendar umaknil. Zdi se, da je njegova vojska vsled pomanjkanja hrane in vode zelo izčrpana.

V Villovem vjetništvu so štirje Amerikanci, o katerih je Villa po bitki pri Agua Prieta poročal, da so "mrtvi in pokopani." Voznik Geo. Snow jih je pa videl žive v Villa Verde. Imenujejo se dr. R. H. Thigpen, dr. J. Miller, J. D. Pylant in A. L. Wilson; prva dva sta zdravnik, druga pa soferja. Zakaj jih ima Villa vjete, ni znano.

A. F. of L.

Konvencija Ameriške federacije dela se je večeraj pričela v San Franciscu, Cal. Četudi je nezdovmono, da je večina unij še

Bog nam dal je zdravo pamet . . .

Tam, kjer vladajo kapitalistične stranke v Ameriki, je vse temeljito. Sam vrag vedi, čemu je pravzaprav treba sitnih socialistov v deželi, v kateri znajo sedanji vladarji in upravniki tako imenitno skrbeti za splošno blaginjo, da si ni mogoče želeli nič lepšega?

Tudi mesto Chicago je blagoslovljeno s tako od Boga poslano upravo, ki je sama o sebi prepričana, da ne more biti boljše pod kapo nebeško. Tudi pri nas se vsaka stvar pred izvršitvijo pridno, temeljito preštudira in vsaka reč se izvede po strokovnjaških načrtih, po strokovnjaških svetih, po strokovnjaških študijah.

Da, mi smo mi, pri nas je vse temeljito, in ponosno pišemo na svoje zastave: Chicago leads the World.

Ampak — včasih bi se svet vendar urezal, če bi posnemal naše vzore.

Dvamiljonsko mesto Chicago je potrebovalo bolnišnico za nalezljive bolezni. Vidite — pri nas nismo tako zaostali, da ne bi vedeli, česa je treba. Za zdravstvo skrbimo, in sicer skrbimo pametno. Bolnikov s kolero ne bomo polagali med ljudi, katerim so avtomobili zdrobili kosti ali pa ki imajo plućnico. Posebno bolnišnico gradimo zanje. Približno pol milijona dolarjev smo posvetili temu plemenitemu namenu.

Ker smo pa temeljiti ljudje, nismo hoteli vidati kar tjavendan, ampak smo hoteli vso stvar prej preštudirati. Posebna komisija je romala po deželi, pregledovala druge špitale, iskala povsod, kar je najboljšo, izpraševala poklicne avtoritete, in tako smo hoteli

konvencijna, je vendar upati, da se konvencija ne konča brez debat, ki nekoliko razjasnijo obzorje. Nekoliko nevihte v tej organizaciji bi bilo prav koristno.

Svoboda govora v Chicagu.

V nedeljo je policija zopet aretirala šest govornikov, med njimi sodruga Geo Koop in L. N. Hardy, ker so govorili na ulici za trgovino Mandel Bros. Vse, kar je nazadnjaško in proti svobodi naperjeno, cvete sedaj pod Thompsonovo vlado v Chicagu.

Pritegnite jermen!

Koroška deželna vlada razglašala z odlokom z dne 26. avgusta sledečo notico: Primeroma dobra žetev na Koroškem je povzročila, da ljudstvo nima več strahu, da bi primanjkoval potrebni živež, a hkrati se vrača tudi ona lehkomiselna in brezskrbna navada, da ljudstvo ne šteti za moko in žitom, dasiravno se je vlada že mesec in mesec borila proti tej brezskrbnosti. Pozabiti pač ne smemo, da nam tudi najobilnejša žetev ne more dočela nadomestiti uvoza žita, ki se vrši v mirnih časih. Tudi neurje je zadnjega meseca v posameznih delih Avstrije in očitno Ogrske znatno oškodovalo žetev. Jako nevaren položaj bi nastal, ako bi se prezirali predpisi, ki jih je vlada izdala glede štedljive porabe moke in žita in ki so več ali manj vsakomur znani. V polnem obsegu torej še veljajo predpisi glede množine moke in žita za posameznika in ravnotako predpisi glede krušnih listkov. Vlada opozarja, da so oblasti dolžne paziti na strogo izvrševanje teh predpisov in kaznovati one, ki se temu upirajo. Vlada pozivlja vse patriote, da se z ozirom na splošno korist sami uklonijo tem predpisom in da naznanijo kršitelje predpisov na politično oblast.

Torej: Pritegnite pas čez trebuh in denuncirajte!

Bosanski talci.

Sarajevski 'Hrvatski Dnevnik' poroča: Po odredbi poveljočega generala in deželnega poglavarja v Bosni in Hercegovini so te dni odpuštili iz Arada na Ogrskem 569 bosensko-hercegovskih podanikov, 395 so jih pa odpravili v Žegar pri Bihaču. Razum tega so že od januarja t. l. odpuščali iz Arada bosensko-hercegovske podanike in je bilo do aprila izpuščenih 146 oseb. Vseh 715 oseb se je vrnilo na svoje domove. Razen tega pa je bilo do danes 60 oseb oproščenih talniške dolžnosti ter

napraviti zavod, katerega bo moral občudovati ves svet. Napakam in znatno drugih se izognemo, kar je drugod najboljšega, zberemo, vse skupaj zabelimo s svojo modrostjo, in tedaj — bomo videli, če snamete klobuk pred nami!

Tak zavoč se navadno slovesno odpravlja. In ker vemo, da se lahko pobahamo, smo povabili ne le vse oficijalni svet čehiški, ampak tudi zunanje ljudi, ki se nam zde toliko vredni, da se udeležijo naše slavnosti. Naš junaški župan Thompson se že uči veliko govore, s katero poseka samega Wilsona. In svet bo videl, da ne potrebujemo Kennedyjev in Rodriguezov, lokler imamo take učejake, kakršni so sedanji očetje mesta.

Ampak . . . hm . . . sitno je povedati . . . naši učenjaki so tako temeljito študirali, da je bilo, — pretemeljito. Dokler so bili topli dnevi, je bilo vse al right; ali prišla je zima, in bolnišnice ni bilo treba kuriti. Toda . . . kako? Špitale je gotov, lep, imeniten, le kulirne naprave ni nobene v njem. Zato, ker smo toliko študirali in znašali vse najboljše skupaj.

Res je sicer, da povzročajo nalezljive bolezni bacili. In mraz, velik mraz ubija bacile. Nerodno je le to, da ubija tak mraz tudi ljudi. Torej ne pomagaj nič drugega, kakor porušiti nekoliko sten, razdreti nekoliko podov, naknadno urediti kulirno napravo, izdati za to nekoliko debelih tisočakov in si priznati, da sedaj vendar ni mogoče urediti stvar tako, kakor bi morala biti urejena.

Zdaj se nekateri ljudje smejejo. Hvalabogu ne bodo do prihodnjih volitev pozabili.

so se istotako vrnil na svoje domove.

To ne pomeni nič drugega, kakor da se Avstrija ne boji več srbskega vpada, kar je razumljivo. Sramota in lopovščina je dovolj velika, da je vlada sploh jemala talec in jih tudi resnično morila.

Mraz v zračnih višinah.

Ravnatelj zvezdarne v Paviji, profesor Gamba, je meril toplino v zračnih višayah in prišel do znamenitih števil. Spustil je v zrak z vodikom napolnjen balon iz kavčuka, ki se je vzdignil 37.700 metrov. Balon je imel v premeru 17 cm in je imel s sabo priprave za merilo topline zraka. Ko je prišel balon zopet na tla, so se pokazale sledeče številke: v višini 12.000 m ima zrak 55 stopinj mraza, v višini 37.700 metrov pa 51 stopinj mraza. Te številke nam kažejo, da ne vlada v največjih višinah največji mraz. V višini 37.700 metrov znaša zračni pritisk komaj 3 milimetre. To velikansko višino je dosegel balon v 1 uri in 18 minutah. Potem je balon počil; na tla je padel čolnček in vsi drugi merilni instrumenti. Prišli so na zemljo popolnoma nepoškodovani 40 km od točke, kjer se je balon v zrak vzdignil.

Novi revolverji pariške policije.

V Parizu rabijo za ometenje nasilnih oseb nove revolverje, katere so uvedli po krvavih izkušnjah: z Bonnotom in drugimi apaši. Te dni so jih prvič praktično preizkusili. Ukrotiti je bilo treba zbesnelega zamorskega milijonarja Vitalo Pothina, ki ima v francoski Cuvani velike plantaže, a je obel na živcih in se prišel v Pariz zdraviti. Stanje se mu pa ni boljšalo, marveč poslabšalo in v pondeljek je začel besneti. Slepo je streljal na domače in množico, ki se je pred hišo nabrala. Poklicana policija je porušila neko steno in odtoč z omotilnimi (smrdljivimi) revolverji streljala na Pothina, ki se je kmalu onesvetil. Ko so ga zvezali, so ga zdramili; eksperiment mu ni prav nič škodoval.

Korupcija povsod.

Sodišče v Tokio je obsodilo 19 članov japonskega parlamenta zaradi podkupljivosti. Dognalo se je, da je izdal bivši minister grof Ura stotisoč frankov, da bi dosegel večino za zakonske predloge o pomnožitvi oboroževanja. Na Japonskem kakor drugod.

Edina slovenska Husova slavnost v Chicagu bo dne 28. novembra u Narodni dvorani.

Vojna in delavske organizacije.

Vplivov takega dogodka, kakršen je svetovna vojna, se ne more obvarovati nobena panoga življenja, in več kakor naravno je, da se mora ta vpliv močno poznati v delavskih organizacijah. Deloma vpliva vojna nanje neposredno, deloma pa posredno — na noben način pa ne ugodno. Malo slika posledice tega izjemnega stanja nam daje poročilo strokovnega tajništva za Kranjsko za prvo polletje 1915, po katerem posnemamo:

Od 1. januarja do 30. junija je pristopilo krajevnim skupinam na Kranjskem nad 250 članov. V istem času pa je odšlo 645 članov k vojakom, oziroma so bili vpoklicani po zakonu vojnih datatev. Na novo se ni ustanovila nobena krajevna skupina. V prvih šestih mesecih 1915 je bilo 97 shodov in sestankov in 34 sej. Agitacija je zlasti otežkočena zadnje tri mesece vsled poostrene nagle sodbe, ker je treba naznaniti shode in sestanke deset dni prej pri pristojni oblasti. Dovolitev se doseže redkokdaj. Nekatero skupino niso prenesli pritiska vojne, kakor zidarji, krojači, čevljarji, kamnoseki, peki. Te skupine so izgubile skoraj vse člane, deloma zaradi vpoklica k vojakom, deloma zaradi brezposelnosti. Ali tudi močnejše skupine kakor tiskarji, lesni delavci in kovinarji imajo težak boj za obstanek. Lesni delavci so izgubili skoraj štiri petine članov, tiskarji skoraj polovico, kovinarji tri petine, pivovarniški delavci polovico, železničarji eno tretjino. Ali tudi organizirani rudarji, med katerimi ni skoraj nobene brezposelnosti, so izgubili nekaj članov. Razmeroma lep razvoj zaznamuje le organizacija jermenarjev. Pri tem naj omenimo še, da se niso pojavili v nekaterih podjetjih te stroke, ki so pod državnim nadzorom, lepi prikazi. V onih obratih, kjer izpolnjujejo zaupniki in funkcionarji svoje dolžnosti, tako n. pr. pri jermenarjih, ki so pridobili 44 novih članov in štejejo vsega skupaj 90 članov, se ni le ohranila organizacija, temveč tudi ojačala, medtem ko so izgubili v istih obratih čevljarji in usnjarski delavci skoraj vse člane. Enako se zgodilo tudi pri kovinar-

jih. Pred vojno je bila njihova organizacija zelo močna, ali sedaj se je število članov zelo skrčilo, čeprav je zaposlenost večja.

Vsled vojne je ustavilo tudi mnogo podjetnikov svoje obrate ali pa jih omejilo. Samo v Ljubljani je prenehalo z obrati 10 pekov, 12 čevljarjev, 8 krojačev in nekaj manjših ključavničarjev. Peči so bili prisiljeni k temu vsled pomanjkanja moke, drugi vsled vpoklicev delavcev in slabe konjunktore. Omejen delovni čas so imeli tiskarji, knjigovezi in lesni delavci. Deloma so zakrivilo te žalostne razmere tudi podjetniki. Tako so dobili n. pr. v mesecu januarju t. l. ljubljanski krojači večjo ponudbo od armadne uprave s pogojem, da založe 10.000 K kavejje. Ker mojstri sami niso zmogli te vsote, je izjavila mestna občina, da založi kavejjo, ker je hotela omejiti na ta način brezposelnost in je izjavila tudi, da jim pojde tudi drugače na roke. Ali mojstri niso hoteli sprejeti tega dela, ki bi jim zagotovilo — in pomočnikom tudi — primeren zaslužek, čeprav ne sijajnih dohodkov. Ponudbo so odklonili s smešnim izgovorom, da ne dobe delavcev, čeprav je bilo takrat dovolj brezposelnih pomočnikov!

Gospodarske razmere so za kranjsko delavstvo, z malimi izjemami, zelo slabe. Silna draginja, ki še narašča vsled odušerstva, je obsodila množevitilne plasti ljudstva na stradanje. Namesto da pomagajo podjetniki, izkušajo nekateri še krčiti mezde.

Draginjse in vojne doklade so dobile doslej sledeče skupine: Južni železničarji po 10 vin. na dan; neoženjeni rudarji v Idriji po 20 vin. na dan, oženjeni z 2 otrokoma po 40 vin. s tremi in več otroci po 60 vin.; rudarji v Zagorju in Trbovljah so dobili draginjsko doklado v obliki cenejših živil in povišanem nakazilu za kruh, ali zato dobivajo manjšo mezdo; pivovarniški delavci so dobili 10 odstotno povišano mezdo; tobačno delavstvo enkratno draginjsko doklado po 10 do 15 K, tiskarji so dobili deloma enkratno draginjsko doklado po 20 do 60 K, deloma 10 odstotni povišek mezde.

Meso v Trstu.

Vsako ve, da je v vojskujočih se državah draginja. Marsikdo ve, da je draginja v Avstriji velika. Toda kaj je to: Draginja? Če se zvišajo cene kakšnega blaga za deset odstotkov, smo vajeni reči, da je drago. In delavstvo pač čuti tako zvišanje. Toda vojna draginja — to je nekaj drugega.

O cenah mesa v Trstu čitamo sledeče:

"Pomanjkanje mesa je v zadnjem času močno občutiti. Cene, po katerih se pa meso prodaja, so seveda vse drugo nego ugodne. Da bi se v tem oziru nekaj ukrenilo, je bilo nadvse potrebno. Mestne oblasti so menda tudi uvidele, da je v tem oziru uspešna pomoč nujno potrebna. Spodaj objavljeni razglas cesarskega komisarja nam priča, da se mestne oblasti odločno bavijo s tem važnim delom aprovizacijskega vprašanja. Razglas se glasi:

"Radi naraščajočega pomanjkanja klavne živine in vsled težko pri dovažanju v Trst je vedno teže preskrbovati mesto z mesom. Dogodilo se je celo, da nekaj dni sploh ni bilo mesa.

Da se vsemu temu odpomore, je cesarski komisar odredil, da se bo ta teden v torek, sredino v četrtek razdelila mesarjem prva količina mesa, ki ga je občina nabavila in spravila v ledenih družbe Avstro-Americe.

Cesarski komisar tudi razglašala, da bo določil za razprodajo še drugo množino zmuzlega mesa, če se v kratkem ne zviša dovoz živih volov ali če se ne bodo mogli iz vesti ukrepi cesarskega komisarja za dovažanje danskega mesa.

Meso se bo prodajalo po sledečih cenah: sprednji del s privago K 5.36 kg, zadnji del s privago K 5.92 kg. Privaga tehta največ 20 do 25 od sto kupljenega mesa.

Mesarjem, ki bi ne vpoštevali določenih cen ali teže privage, se bo kratkoma odvzela pravica za

prodajanje mesa iz občinske zaloge.

Mesnice, v katerih bodo prodajali to meso, bodo označene s tablico, ki bo na nji napisana prodajna cena.

Privatni mesarji pa bodo seveda prodajali meso po onih cenah, ki jih je določil konsorcij mesarjev.

Kilogram mesa s privago pet kron 92 vinarjev, torej skoraj 6 kron! In to je celo "reforma!" Na ta način si je mogoče napraviti pojmi, kaj je draginja.

Našli smo pa še sledečo zanimivo notico:

"Pred tržaškimi okrajnim sodiščem se je vršila te dni kazenska razprava proti Franji Hoenigovi, lastnici buffeta na ul. Stadion 2. Dva stražnika sta jo naznanila, da je prodajala kilogram svinjskega mesa a 16 K kg, torej po previsoki ceni. Navzoče priče so dokazovale, da je bilo meso v sredi živivo.

Državni pravdnik je preložil razpravo, ker se more zaslišati tudi jstviniski izvedenec.

Če bi bila to najfinejša, ne pa živiva svinjina, bi se moral človek vendar zgrazati: 16 K. reci in piši šestnajst kron se zahteva za kilogram svinjskega mesa. Kolikokrat na leto si sme delavec v teh razmerah sploh še privoščiti mesa?

Čudno se nam zdi, da nismo še nikjer čitali, koliko se plača, da se sme — poduhati pečenka.

Dvanajst se jih zadušilo.

V Brooklynu je po polnoči 2. novembra izbruhnil ogenj v veliki tenementni hiši, ko so ljudje že spali. Požar se je naglo širil in je kmalu dosegel stopnišče in gorjenji hodnik. Dvanajst oseb, moških, žensk in otrok, so našli zadušenih deloma v stanovanjih, deloma na hodniku. Kriv pa seveda zopet ni nihče, da so te hiše zidane kakor človeške pasti.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDITVA.

IZHAJA VS. KI TOREK.

— Lastnik in urednik: —

Jugoslavanska delavna in fiskovna družba
v Chicago, Illinois.Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.Oglašje po dogovoru. Pri spremembi
bivaličja je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
— socialistične zveze v Ameriki. —Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
lista in drugih nerednosti, je posiljati
predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workers' Publishing Company
Chicago, Illinois.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year. — — — — —

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC" •

4004 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

VARNOST ŽIVLJENJA ALI
DOLAR?

Novi mornariški zakon je zadnji četrtak stopil v veljavo. Dokler je bilo količjak upanja, so lastniki vodili boj, da bi preprečili uveljavljanje. Intrigirali so na vse količjak mogoče načine in zlasti so "dokazovali", da bo ameriška paroplovba "uničena", ako se zakon izvede. Čas pa je potekel, in ker niso vse spletkarije nič zalege, so se ladjarjski kapitalisti, seveda vzdihujče in tarajajoči, vdali v božjo voljo.

Toda ne popolnoma. Treba je seveda računati s tem, da bodo poklicane oblasti pregledale ladje in se prepričale, če je storjeno, kar ukazuje zakon. Ali lastniki ladij upajo, da se bo pri tem pregledovanju zatislilo eno oko, čemur pravijo "dobrohotna inspekcija."

Ljudem in družbam, ki se bogate, izrabljajo potrebo potovanja po vodi, je najbolj zoprna tista določba, ki zahteva, da mora biti za 75 odstotkov potnikov in mošta prostora v rešilnih čolnih, za ostale pa na rešilnih splavih. Težko bo najti argumente za trditev, da je ta zahteva neopravičena.

Kdor izroči življenje parobrodarski družbi, ima gotovo pravico pričakovati, da bo za njegovo varnost poskrbljeno, toliko kolikor le morejo poskrbeti človeške moči z ozirom na razvoj tehniških sredstev. Tudi če se do pike izvrši predpis, da mora biti za vse potnike in uslužbence dovolj prostora za rešilnih napravah, ne ostane potovanje brez rizike. Na zemlji še ni tiste ladje, o kateri bi se moglo trditi, da je absolutno varna. Ravno nad tistimi, o katerih se je to najglasneje govorilo, se je izkazalo, da ima nesreča večjo moč od človeške previdnosti. Četudi se sčasoma vse pozabi, vendar ni katastrofa pomorskega velikana Titanica tako stara, da bi bil mogel že usahnuti spomin nanjo. A družba, kateri je ta ladja pripadala, je pripovedovala v svojih reklamah z glasom absolutnega prepričanja, da se Titanic kratkoma ne more potopiti. Empresse of Ireland se je potopila na reki, z bregom pred nosom. O Lusitaniji so dejali, da je niti torpedo ne more tako poškodovati, da bi se pogreznila, a tudi najhujša poškodba, da je ne bi mogla spraviti pod vodo, preden bi bili vsi njeni ljudje do zadnjega brez težko rešeni.

Tehnika ima nalogo, da išče sredstva, s katerimi se more povečati varnost ladij, ali doslej še ni našla popolne sigurnosti; torej morajo biti na potovanju vsaj vse tiste priprave, o katerih vemo, da es more z njimi reševati življenje.

Tudi če je teh naprav dovolj za vseh sto odstotkov, kar jih je na ladji, pravimo, da varnost še ni absolutna. Vpraša se, če se bodo mogli čolni in splavi pravočasno spustiti na vodo; računati je z zmedo, ki nastane v slučaju nesreče med potniki; kadar se velika ladja pogreza, povzročijo tolmun, ki lahko pogoltne čolne, ako se mu niso pravočasno umaknili.

Če pa že potnik nima brezpogojne garancije, da pride živ in

zdrav tja, kamor je bil namenjen, se sme pač zahtevati, da dobi toliko varnosti, kolikor je razmera največ dopuščajo.

Toda — parobrodne družbe ne prevažajo potnikov zato, da bi bili varni, ampak zato, da žanjejo profit. Ne: Čim večja varnost in udobnost, — ampak: Čim več profita, tem boljša je družba.

To je tudi edini argument, s katerim morejo kompanije pobijati novi zakon. Več varnostnih naprav velja več denarja. Ta argument ni človeški, ni krščanski, ali — kapitalističen je.

Še ena določba jezi mornariške podjetnike, namreč ta, da morajo tri četrtine mošta na ladji razumeti vsako novelje. Družbe pravijo, da bi jim ta predpis delal nepremagljive težave, češ da morajo tiste, ki imajo promet s tujino, sprejemati mnogo tujcev v službo. Tudi ta izgovor je piškav. Kajti tista povelja, ki so potrebna, se tudi vsak pošten pomorščak iz tujine nauči. Avstrijski vojniki, naj bodo katerekoli narodnosti, se morajo privaditi nemški komando; vsak kaprol se mora toliko nemščine naučiti, da lahko javlja v službenem jeziku. V ogrskem domobranstvu morajo, Srbi, Rumuni, Nemci razumeti še mnogo težjo madjarščino v tej meri. Črnezi iz Afrike, ki služijo v francoski armadi, se nauče francosko, britanske kolonialne čete angleško. Ni vruga, da se poštene pomorščaki na ameriških ladjah ne bi naučili toliko angleščine, da bi razumeli povelja.

Toda družbam ne gre za poštene pomorščake. Ampak če obvelja zakon, ne bo mogoče namesto izurjenih mornarjev najemati vsakorvrstne bume, katerim se naloži za 75 centov toliko dela, da nima niti časa za učenje komand, tudi če bi imeli voljo zato. Če se izvrši zakon, bo treba najemati prave mornarje, to se pravi organizirane mornarje; in tega se branijo družbe.

Za enkrat so kapitalisti res dosegli toliko, da gleda inspekcijska skozi prste. Pravnik trgovskega oddelka zvezne vlade Thurman je ukazal lučnim uradnikom, naj ne delajo ladjam nobene sitnosti, če niso izpolnile zakonitih predpisov, če se le vidi, da se pripravljajo na izvršitev zakona.

Prilavljajo se pa lahko tudi sto let.

Rockefellerjev fevdalizem.

Pomočnik državnega tajnika za delo Louis F. Post je imenoval Rockefellerjev industrijski načrt v Coloradu, o katerem se je mnogo pisalo, ko je mlajši John D. potoval po svojem rudniškem kraljstvu, fevdalno gospostvo, ki ne more obstajati v politični demokraciji. Post pravi, da ne pomeni Rockefellerjeva ideja nič drugega, kakor razširitev njegove fevdalne oblasti, ki gospoduje že nad cerkvami, šolami, delavci in njih družinami, pa išče sedaj še kontrolo nad delavskimi organizacijami, da prepreči ustanovitev prave organizacije.

Prav to smo dejali takoj, ko je začel Rockefeller snovati svojo novo "unijo."

Več posojil.

V Ameriki je še denarja. Trdka William P. Bonbright and Co. je naznanila, da je ustanovila bančen sindikat, ki je otvoril francoskim industrialcem kredit v znesku 15 milijonov dolarjev; a morda se poviša na 30 milijonov dolarjev. Posojilo je odobreno od francoske vlade. Od začetka vojne je posodila Amerika že čez 750 milijonov iz dežele. Medtem se vodijo nova pogajanja za 100 do 300 milijonov posojila za Anglijo in za Rusijo.

Da, v Ameriki je še denarja; le ljudstvo ga nima.

Še bo pokalo.

Iz Sharon, Pa., poročajo: Driggs Seabury Ordinance Co. je dobila od evropske velišle, katere ime se taji, naročilo za 116.000 ovitkov za naboje šestpalčnih topov. Kontrakt je vreden dva milijona dolarjev. Pričakujejo se še nova naročila za strelivo.

Kaj se ne izplača navdušenost za oboroževanje?

Obrezana resnica učinkuje ravno tako kakor laž.

Socializem se najlože pobija, če se mu podtakne, česar ni v njem.

Wilson agitiira za oboroževanje.

Ko je predsednik Wilson odobril načrte mornariškega in vojnega tajnika, o katerih so bile razne podrobnosti že objavljene in o katerih je bilo naznanjeno, da bodo zahtevali izdatke v višini petih sto milijonov dolarjev, je mogel le nepoboljšljiv optimist še misliti, da gre za šalo. Res, da je Wilson veljal za antimilitarista in da je še lani v svoji poslanici kongresu govoril, kako je militaristični duh nasproten ameriškega duhu. Ali — to je bilo lani. Od tistega časa je minilo leto dni, leto polno dogodkov po vseh delih sveta, dogodkov, ki se tudi Amerike niso izognili, dogodkov, ki so mogočno vplivali na mišljenje ljudi in v tisočih glavah izpremenili nazore in način mišljenja.

V četrtke večer je Wilson v New Yorku govoril v Manhattan Clubu in njegov "spič" je bil agitacija za oboroževanje. Jasno je iz njegovega govora, da čuti Wilson sam nasprotje med svojimi nekdanjimi besedami, pa se takorekoč opravičuje.

"Ker je sila sedaj tisti faktor, ki ravna svet, se mora ta dežela pripraviti, da more varovati svoje pravice do neodvisnega in nemotenega stopanja ter mora skrbeti, da bodo njene sile pripravljene za akcijo," pravi Wilson. S temi besedami hoče opravičiti izpremembo svojih nazorov.

Ali sila ni še sedaj postala tišči faktor, ki odločuje. Tako je bilo vedno, in če bi se ozrl predsednik le po svoji deželi, bi se lahko prepričal, da tudi v Zedinjenih državah ni nič drugega, in zelo se moti Wilson, ako misli, da vlada tukaj kakšna idealna pravica. Poročilo Walshove komisije o industrijskih razmerah v Zedinjenih državah bi lahko prav temeljito poučilo Wilsona o pravi vlogi sile.

V evropski vojni odločuje sila in — po Wilsonovem mnenju — ravna vojna usoda sveta.

To mnenje ima meje, onkraj katerih ne velja več. Vojna bo na svetu mnogo spremenila. To je nedvomna resnica. Ali "ravnanje sveta" je tudi za to veliko, krvavo dramo nekoliko premočna beseda. Čim bo sklenjen mir, kar se mora vkljub vsaj krvičelnosti enkrat zgoditi, se bo pokazalo, da ne more vsa preureditev mej, vse podiranje starih in postavljanje novih tronov premagati one sile, ki je močnejša od vsake vladarske, one sile, ki je povzročila tudi sedanjo vojno in stoji že zato nad njo: Svetovnega gospodarstva, kapitalizma.

Wilson vidi, da je vojna sila. Zdi se pa — vsaj sodeč po njegovih govorih — da se ni mnogo ukvarjal z vprašanjem, kaj je porodilo to vojno. Mnogo postranskih momentov je pomagalo, da je prišlo do tega krvavega spopada. Ali najmočnejši in odločujoči faktor je gospodarski. Vojna ni nič drugega kakor do skrajnosti postopen in na vojaško polje prenešen boj, ki se vrši vsak dan — po vsem kapitalističnem svetu.

Ako je militarizem danes opravičen, je bil tudi lani in predlanskem. Če lani in predlanskem ni bil, tedaj tudi letos ni. Lani ga je Wilson odklanjal; če je vedel, zakaj, bi ga moral tudi letos odklanjati.

Kapitalizem je mednarodni. Ali kljub temu ni v njegovem sistemu take sloge, da bi izključila tekmo. Kapitalizem je kaotičen, anarhičen. Njegovo članstvo je razdeljeno v skupine in vsaka gre za čim večjim profitom. Druga mora trčiti ob drugo, konflikti morajo nastajati, in nastajajo.

JUSTICA V NEW JERSEY.

Pravosodje v državi New Jersey je ponekod na glasu, četudi ne na najboljšem. Marsikje v Ameriki ima justica razreden značaj; v New Jersey ga ima prav gotovo. Njena žrtev je tudi sodrug Pat Quinlan, ki sedi že par let po nedolžnem v ječi, obsojen zaradi nekega govora ob priliki stavke svilarških delavcev, katerega ni nikdar govoril. Pat Quinlan je znan kot izredno resničljuben mož in je na razpravi izjavil, da ga niti bilo ni na onem shodu, na katerem je baje zagrešil veliki greh. Ljudje, ki so odločni nasprotniki socializma, so izjavljali, da bi verjeli Quinlanu brez prisoge. Oglasil se je bil neki Italijan, ki je povedal, da je izrekel na onem shodu nekoliko besed, in da so obsegale ravno tiste razburljive izraze, zaradi katerih je bil tožen Quinlan. Toda dični sodnik Abraham Klenert je dejal, da mu ne verjame, češ, "Vi niste tisti mož, ki ga iščemo."

Meseca septembra je bil Quinlanov slučaj pred pomiloševalno oblastjo v Trentonu. Ljudje kakor Gordon Battle, ki je svoj čas za Tammany kandidiral za distriktnega pravdnika, so izrekli, da so popolnoma prepričani o Quinlanovi nedolžnosti. Še le sedaj je prišlo na dan, da se ni pomiloševalna komisija popolnoma nič ozirala na vse to, ampak je odklonila njegovo pomiloščenje, tako da mora po nedolžnem naloženo kazn do konca odsedeti.

Quinlan je nasprotnik kapitalizma, justica v New Jersey se pa čuti poklicano ščititi kapitalizem za vsako ceno. To je vsa razlaga.

Justica se pravi po slovensko pravičnost.

POZABIMO!

Dne 22. julija 1913 je v Binghampton, N. Y., zgorela tovarna Freeman Overall. Takrat je zgorelo 65 delavk. Takrat je šel glasen klic za večje varstvo življenja pri požarih po vsem ameriškem časopisju.

Malo prej, meseca marca, je gorelo poslopje Triangle v New Yorku. V petnajstem nadstropju so ženske delale bluze. Strašni prizori so se odigravali. Stopeneset žensk je prišlo ob življenje, nekatere so se zadušile, nekatere so zgorale, nekatere so se ubile, ko so v obupu skočile iz goreče zgradbe.

jajo neprenehoma. Včasih se rešujejo na borzi, sedaj se rešujejo z vojno. Ali tudi vojna jih ne bo rešila; po sklenjenem miru se bodo nadaljevali. Nekatere skupine se bodo premaknile, ene bodo razbite, druge se bodo spojile; med skupinami pa bo zopet konkurenca. Boj bo med skupinami ene dežele, boj bo med skupinami raznih dežel.

Naš predsednik pa misli zdaj nenadoma, da je Ameriki treba militarizma. Medtem, ko nas prepričuje, da ga je treba, pa naznanja svetu, da nočemo nikogar napadati, da noče Amerika ničesar osvajati, da je Amerika faktor miru in da hoče biti le pripravljena za obrambo.

Kdo je "Amerika"?

Ako bi bile Zedinjene države danes istovetne z večino svojega prebivalstva, ki je delavska, tedaj bi podpisali Wilsonove besede: Amerika noče ne napadati ne osvajati. Ali danes ni države na svetu, v kateri bi se izpolnjevala volja večine. Če bi v Evropi odločevalo njeno ljudstvo, ne bi bilo sedanje vojne. Povsod — tudi v Ameriki — vladajo tisti, ki so gospodarsko močni. Današnja Amerika je kapitalistična.

More li Wilson tudi za ameriški kapitalizem reči, da noče ne napadati ne osvajati, ampak le braniti deželo in njen opravičeni razvoj? Je li Wilson pozabil na divjo kampanjo džingovskega časopisja, ki nas je gonilo v Mehiko in tudi danes še ni pustilo nade, da se kljub priznanju Carranze zasujejo stvari tako, da bo naša intervencija "potrebna"? Ameriški kapitalizem je podpiral Villo, četudi ga je v svojem časopisju imenoval bandita, podpiral bi samega vruga, da bi delal zgago in dajal našim hujskačem pretveze. Kako provokatorično piše kapitalistično časopisje o razmerah na Haiti, kako modruje neprenehoma o japonski nevarnosti!

Oj, ameriški kapitalizem bi osvajal, kakor vsak drugi, in njegovo imperialistično poželnje bo čimdalje večje. Vojna je gospodarsko vplivala na Ameriko. Nekaterim strokam je škodovala; finančnemu kapitalu in oboroževalni industriji prinaša ogromne profite. V nekaterih rokah se kapital nezasišano koncentrira; in te roke ne bodo hotele, da bi mrtev obležal. Hotele bodo dobička od njega. Iskale ga bodo v deželi — zato se navdušujejo za vojaško pripravljeno — iskale ga bodo tudi izven dežele, zato bodo zahtevale novih trgov. In če pride Amerika v konflikt z drugimi državami, bo to kapitalističen konflikt.

Kadar kapitalizem gospodarsko osvaja, mu je pa najljubše, če se tudi vojaško osvaja. Ameriški velekapitalisti sanjajo prav tako o kolonijah kakor angleški ali pa nemški. Militarizem se propagira v Ameriki zaradi kapitalizma in njegovih interesov.

V vseh kapitalističnih državah je bilo tako, in bilo bi proti naravnim zakonom, če ne bi bilo tako tudi v Ameriki. Vojna je veliko storila, ali tudi če ne bi bilo vojne v Evropi, bi kapitalizem na oni stopnji razvoja, ki jo je dosegel, zahteval močno armado in močno mornarico. Pa ne za obrambo ameriških pravic, temveč za pospeševanje svojih interesov.

Militarizem, za katerega agitira sedaj Wilson, ni ameriški, temveč kapitalističen; zato nima ameriško ljudstvo nobenega povoda, da bi se ogrevalo zanj.

Od ene katastrofe do druge se pozabi. Kadar pride nova nesreča, je nekoliko kritike, nekoliko očitanja, nekoliko zahtev, potem pa zopet vse zapi.

Ali bo zopet zaspalo?

KRALJI IN NARODI.

Na Grškem je bilo Zaimisovo ministrstvo v parlamentu poraženo. To je bilo pričakovati, ker je splošno znano, da ima Venizelos v parlamentu in v deželi veliko večino za sabo. Konstitucionalno bi bilo, da bi kralj izročil sestavo nove vlade Venizelosu. Kralj ni storil tega, ker nasprotuje Venizelosovi politiki in žuga z razpustom parlamenta. Tako bi kralj zopet po svoji volji vladal, dokler bi se ne izvršile nove volitve, in če bi dobil Venizelos zopet večino, bi pa zopet razpustil parlament.

Na Bolgarskem vlada Ferdinand po nazorih, ki niso nazori bolgarskega naroda. Na Grškem vlada Konstantin po nazorih, ki niso nazori grškega naroda.

Kralj je ena oseba, narod je masa. Pa vendar se ne godi, kar hoče narod, ampak to kar hoče kralj. To je prokletstvo monarhije, katerega ne odpravi nobena konstitucija.

Socializem v Holandski Indiji.

Povsod se giblje. Tisti, ki so mislili, da pri nese sedanja vojna socializmu smrt, so se kruto urezali in po vojni bodo najbrže še bolj razočarani. Mnogo neugodnih vesti je prihajalo tekono vojne, zlasti iz onih dežel, iz katerih smo bili sicer vajeni dobivati vesti le o napredku socializma. Ali zato prihajajo od drugod poročila, ki nam pričajo, da gre socializem dalje svojo pot in si pridobiva vedno več tal.

O Holandski Indiji je komaj kdo vedel, da žive tudi tam kakšni socialisti. Sedaj pa poročajo, da je pričela socialistična stranka v Saravaji izdajati svoj list "De Baanbreker", katerega urednika sta sodruga Sneevliet in Coster. Za sedaj izhaja list vsakih štirinajst dni. To ni mnogo, ali začetek je storjen. Upajmo, da se bo novi tovariš tudi v oddaljeni Aziji krepko razvijal.

Kaj pomaga Srbiji samostalnost, če ne bo več srbskega ljudstva!

ŽENA OSTANI V KUHINJI!

Dne 2. novembra so bile razne volitve po nekaterih državah. Stiri med njimi: Massachusetts, New York, New Jersey in Pennsylvania so med drugim glasovale tudi o ženski volilni pravici. Večina v teh državah je odločila: Žena ostani v kuhinji! Povsod so sufražetke pogorele. Kapitalistično časopisje je večinoma z neko naslado poročalo, da ni ženska volilna pravica zmogla nikjer.

Da bi morale biti omenjene države posebno ponosne na ta rezultat, bo mislil le tisti, kdor smatra nazadnjaštvo za kakšno imenitnost. Ako pa hoče Amerika resigrati tisto vlogo na svetu, o kateri "pravi Amerikanci" tako radi govore, tedaj mora prejalisej spoznati, da gre človeštvo naprej, ne pa nazaj. In vodilno vlogo bo znati "trati" le tisti, kdor se bo znal postaviti na čelo napredka.

V omenjenih državah je pa večina volilcev še zelo oddaljena od pravega napredka, pač pa dovoljuje hinavščini, da se igra z njo. Vsak "pravi Amerikaneec" hoče biti gentle man napram "nežnemu spolu", a to gentlemanstvo ni nič drugega kakor hinavščina, dokler se ženskam odrekajo enake pravice.

Še danes je od takih junakov pri vsaki priliki slišati staro frazo, da spada žena v dom, v kuhinjo. Dame naših "prominentnih" lordov sicer ne hodijo v kuhinjo. Tudi so se u vadili dolarski baroni, da najemajo moške kuharje po francoskem vzoru. Ali fraza, da spada žena v kuhinjo, je ostala. Proletarsko ženo pa pode industrijski kapitalisti boljbolj od doma, in ni še dolgo, kar je eden izmed njih napovedoval, da se bodo kmalu ženske v Ameriki rabile za dela, o katerih se je doslej splošno mislilo, da sploh niso znanje, n. pr., v rudnikih, plavžih, topilnicah itd.

Izgovori, ki jih rabijo nasprotniki ženske volilne pravice, so torej od muh, in čim bolj se razvija kapitalizem, tem manj imajo podlage. Sicer pa ni treba jemati poraza te pravice preveč tragično, kajti po dosedanjih poročilih je bilo v državah New York, Massachusetts in Pennsylvania izmed 2.500.000 glasov oddanih za enakopravnost nekaj čez milijon, in lahko se računa, da doseže, kadar se bo zopet glasovalo o tem vprašanju, ženska volilna pravica zmagalo če ne povsod, pa vsaj v nekaterih državah.

Voditeljice gibanja niso bile nič obupane, ko so izvedele, kakšen je rezultat, temveč odkrito izjavljajo, da je uspeh večji, nego so pričakovale. In namesto da bi vrgle puško v koruzo, so takoj začele s pripravami za nov boj. Da mora njihovo delo doseči končen uspeh, je pa povsem gotovo, ker ga bodo zahtevale razmere. Prejalisej mora delavstvo spoznati, da si mora v boju zoper zatirajoči kapitalizem pridobiti vse zaveznike, kar jih je mogoče dobiti; in ženske so naravne zaveznice proletariata. Delavstvo bo spoznalo, da morajo ženske razumeti njegov boj; kajti kadar ga bodo razumele, ga me bodo ovirale. A nalozje ga bodo razumele, če bodo same detične političnega življenja. Prebujene delavske mase bodo poklicale ženske na politično polje. Ženske bodo pa tudi same morale spoznati, da je njih pravi prostor na strani proletariata, pod zastavo socializma.

Prosperita na grobovih.

Iz Pittsburgh, Pa., poročajo. Union Switche and Signal Co. je sklenila s tujimi vladami pogodbo za dodajo nabojev in v vrednosti 7.000.000 dolarjev in v Swissdole je omenjena družba ustanovila novo tovarno, kjer se bodo izdelavali naboji. Pravijo, da mora biti večina te municije dodana pred 1. julijem 1916.

Razume se, da so to municijo naročili zavezniki, in to naročilo je najzanesljivejše znamenje, da se pripravljajo še na dolgo vojno. Še bo torej mnogo, mnogo grobov v Evropi; kapitalisti v Ameriki pa plešejo od veselja nad temi grobovi, ki garantirajo še naročil za milijone in milijone dolarjev.

Tisto znanje, ki bi bilo nevednim ljudem najbolj potrebno, se jim zdi navadno najbolj — dolgočasno.

ČUDNI UNIONISTI.

V Philadelphiji so izdale unije pivovarniških delavcev kratko pred volitvijo dne 2. novembra velikanske oglase, ki so pozivali: "Glasujte proti prohibiciji in proti ženski volilni pravici!"

V ameriških unijah se zgodi marsikaj, da mora človek zmajati z glavo. Sem spadajo pač tudi omenjeni oglasi, ki so žive priče, da cvete v organizacijah philadelphijskih pivovarniških delavcev najtemnejše nazadnjaštvo.

V državi Pennsylvaniji ni bilo topot nobene glasovanja o prohibiciji. Poziv omenjenih unij za glasovanje proti prohibiciji torej sploh ni imel zmisla. Te čudne delavske organizacije so hoteli pomagati le grobarjem ženske volilne pravice — morda zaradi tega, ker se v konfuzni kratkovidnosti boje, da bi ženske s svojimi glasovi pomagale prohibiciji.

Vse dosedanje izkušnje v Ameriki kažejo, da je ta strah popolnoma neutemeljen. Skoraj povsod, kjer se je vpeljala prohibicija, so bile ženske brez volilne pravice; skoraj povsod, kjer imajo žensko volilno pravico, je prohibicija poražena.

Ali ne glede na to ne more o ženski volilni pravici odločevati le vprašanje, kakšno stališče zavzemajo ženske danes napram prohibiciji. V Ameriki in po drugih deželah je dandanes še mnogo nazadnjaških, mnogo indiferentnih, mnogo nevednih delavcev. Ali naj se jim zato vzame volilna pravica?

Ako bi veljali taki argumenti, bi se moralo povsod prepustiti oni strašni, ki ravno vlada, da določi, kdo naj ima volilno pravico, kdo pa ne. Vladajočim klikom bi bilo to seveda všeč; ali to bi bila smrt vsake demokracije.

Če pa za moške ne sme njih politično mišljenje ali pa njih stališče napram temu ali onemu vprašanju odločevati o njih volilni pravici, tedaj mora veljati enako načelo tudi za ženske. In če so med njimi dandanes take, da bi napačno rabile volilno pravico, jim je treba ravno z glasovnico in z udeležbo v političnem življenju dati priliko, da se počue o svojih zmotah, kakor je tudi za indifferenčne delavce volilna pravica vzgojevalno in izobraževalno sredstvo.

Philadelphijska unija pivovarniških delavcev je pokazala, da sploh ne stoji na delavskem, ampak na omejenem kastovskem stališču. Očitno mislijo tudi o prohibiciji, da se je le zaradi njihovih interesov bojevati proti njej. To je pa

prav kardinalna zmot. Če bi bila prohibicija sama na sebi dobra in če bi se mogle z njo in le z njo odpraviti nevarnosti pijančevanja, tedaj bi se moralo zavedno delavstvo izreči zanjo, pa če bi vrag vzel vso pivovarniško industrijo.

Gotovo se je treba ozirati na interese posameznih strok. Ali ta obzir ne more segati tako daleč, da bi se splošno socialno zlo varovalo le zaradi tega, ker ga potrebuje ta ali ona stroka za svoj obstanek. Vse zavedno delavstvo se bojuje zoper oboroževanje držav. Kadar se ne bo izdelovalo toliko šrapnelov in granat, toliko topov in strojnih pušk kakor dandanes, bo na tisoče in tisoče delavcev, ki ne bodo več našli zaslужka v oboroževalni industriji. Zaradi tega se pa vendar ne more pričakovati od organiziranega delavstva, da naj se navdušuje za oboroževanje. Ampak treba je zahtevati od družbe takih reform, da bo delavstvo na drug način odškodovano in da bo drugod dobilo zaslужka. In najlože se bodo take reforme izvršile, če bo delavstvo odločevalo v družbi.

Tako je tudi s prohibicijo. Nismo zanjo; ali tudi za pijančevanje nismo. In če se doseže med masami s ponukom, z vzgojo več treznosti, bo tudi manj pivovar. Tedaj bo treba pač skrbeti, da se zniža delovni čas za pivovarniške delavce in da se jim drugod, v koristnih industrijah pribavi delo. Ampak za pijančevanje se ne more delati propaganda, češ da bodo imeli pivovarniški delavci več dela.

Koliko drugih delavcev je moralo izpremeniti svoje navade, da so se mogli prilagoditi na predku! Saj ni še kdove kako dolgo, ko se je po vseh tiskarnah na svetu postavljalo z roko. Potem je prišel stavni stroj in v kratkem je zmugal na vsej žrti. Bil je napredek. Da škoduje vsak tak napredek delavstvu, je kriva sedanja družabna uredba; v socialistični družbi bi mu le koristil. Ali napredek se ne more zadržavati.

Philadelphijske pivovarniške unije naj bi se rajši nekoliko bolj bavile s socialnim vprašanjem, pa bi se lahko naučile, da škodujejo s svojim nazadnjaštvom vsemu delavstvu. In kar škoduje splošnosti, škoduje tudi posamezni stroki. Namesto da se reakcionarno bojujejo zoper žensko volilno pravico, naj bi se rajši bojevali za politične pravice in za politično moč delavstva. Kadar bo delavstvo vladalo, se ne bo treba bati ne ženske volilne pravice, ne prohibicije; pa tudi pijančevanja ne bo treba podpirati.

Policija in kapitalisti.

Chicaški mestni svet je sklenil, da se odpokličejo policisti, ki so bili določeni, da "varujejo" krojaške kapitaliste in njih imetje, prvič zato, ker sploh ni nobenega zloga, da bi se dajalo ravno njim nekakšno posebno varstvo, drugič pa tudi zato, ker močjejo nič ališati o kakšni poravnavi, pa so zaradi tega sami krivi, da je štrajk. Korporacijski odvetnik Richard S. Folsom je pa našel v sklepu mestnega sveta tehnično napako in je izjavil, da je neveljaven.

Zupanu Thompsonu je bilo to očitno zelo všeč. Najbolj se je pa morala veseliti tiste "tehnične napake" chicaška policija, kajti takoj, ko je njen podnačelnik Schuetzler izvedel o Folsomovi izjavi, je ukazal, da se je "policijsko varstvo" za okraj štrajka podvojilo. Schuetzlerju se torej zdi, da mora res bolj služiti kapitalistom kakor mestnemu svetu. Sicer je pa aldorman Buck dejal, da bo dotični predlog na prihodnji seji ponovljen brez "tehnične napake," in tedaj ne bo imela policija nobenega izgovora več.

Zopet so delavke zgorale.

V Williamsburg, N. Y., je nastal v soboto v šestnadstropni tovarni za slaščice ogenj in nekoliko deklet in žena je prišlo ob življenju. Ob 3. popoldne je cenila policija število žrtev na deset.

Požari, pri katerih padajo človeške žrtve, se zadnji čas tako množijo, da bi moralo biti to vendar že svarilo. Ali se jih mora kar nekoliko sto zadušiti v ognju in dimu, da se ukrene kaj resnega za večjo varnost v takih poslopijih?

Pred vojno je bilo na Angleškem, Francoskem in Nemškem za 2,788.373 manj moških kakor žensk. Koliko manj jih bo po vojni?

Kašelj in hripavost

prideta z mrzlim vremenom, ter jih je težko odpr... Njihovo zdravljenje zahteva hitre pomoči in rabo kakoga za... jvega zdravila.

SEVERA'S

Balsam for Lungs

(Severov Balsam za Pljuča) se rabi pri zdravljenju prehlada, kašlja, hripavosti, vnetja sapnika in oslovskega kašlja že pri steklih pet in trideset let. Je zelo izborni tealini pripravek. Njegovo rabo priporočamo vaim — mladim in starim, otrokom in odraslim. Cen' 25 in 50 centov.

"Imel sem hudi kašelj," piše g. Frank Vach, iz T. K. River, Minn. "ter sem kupil steklenico severovoga Balsama za Pljuča in prvo noč ga porabil celo steklenico, je kašelj popolnoma izginil. Jaz sem 63 let star ter se zdravega počutim."

Kupite SEVEROVE PRIPRAVKE od vašega lekarnarja.

Zavrnite nadomestive. Ako vas lekarnar ne more zaiditi, naročite jih od nas.

ZAPEKA, medla glavobol, o-motica, jetrne pri-tožbe, slutenica in kolčnica se vdajo zdravljenju, ako se rabijo kakor navodeno v navodilu.

SEVERA'S Liver Pills (Severove Jetrne Kroglice). Cena 25c.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

POTRUDITE SE!

Božič se bliža in čim preje se spomnite svojih v domovini in jim pošljete nekaj denarja, tem gotovejši ste lahko, da si bodo kaj boljše preskrbeli za praznike.

Sedanje cene so:

10 Kron \$ 1.60	100 Kron \$ 15.75
20 Kron 3.15	200 Kron 31.50
30 Kron 4.70	400 Kron 63.00
40 Kron 6.30	500 Kron 78.75
50 Kron 7.90	1000 Kron 157.50

Nad tisoč damo še posebne znižane cene!

Prebitek in glavnica \$669,672.99 Hr. nilne uloge \$4,687,208.83

Pišite nam v vašem materinskem jeziku na

KASPAR STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS.

PISMO SRBSKEGA SODRUGA.

"Naše Slovo," glasilo ruske socialne demokracije, izhajajoče v Parizu, prinaša naslednje zasebno pismo sodruga Dušana Popovića, ki je bilo pisano, preden se je pričela nova ofenziva nemško-avstrijske vojske in preden je bolgarska armada napadla Srbijo. "Naše Slovo" nam ni prišlo v roke, pač pa je "Jarja" v Trstu prevedla to pismo. Ali — nepopolno je; avstrijski cenzor si je namreč tudi v njem privoščil šest vrstic. Naravno! Sodruga Popović ne more pisati tako, kakor bi želel avstrijski cenzor.

"Radničke Novine" so med tem nehale izhajati; zatrla jih je srbska vojna uprava. Srbski sodrugi so potem začeli izdajati "Budućnost". Sedaj so vojni dogodki tudi to ubili; srbski sodrugi so sedaj brez svojega glasila.

Popovićevo pismo se glasi: "Sedaj sem v Nišu. Od začetka vojne izhaja tukaj naš list "Radničke Novine," ki ga urejam sam. Ko smo izdali nekaj števil po izbruhu vojne, nam je ustavila vlada list. Ko se je pa polegla panika in razburjenost prvih tednov, smo pričeli zopet izdajati list in izhaja sedaj nepretrgoma od lanskega oktobra.

Le težko si predstavljate okoliščine, v katerih izhaja list. Ali trije veliki nagibi mi dajejo moč za delo. Predvsem je naš veliki socialistični ideal, ki zahteva od nas oster in neizprosni boj proti universalnemu barbarstvu kapitalističnega imperikalizma.

Drugič je smrt mojega najboljšega prijatelja Tucovića, ki me je zadela huje nego smrt mojega ljubljenege brata, ki je tudi padel na bojišču. Tucović je bil mož, predstavljajoč največjo koncentracijsko silo v našem gibanju; njegova smrt je najbridejši udarec za vse naše gibanje. Obenem pa je vedna vzpodbuja k delu in boju. Če se vračam po dnevnem delu v svojo samotno in temno izbo, mi prinaša misel olajšavo, da se mi je morda posrečilo, ustvariti še kaj dobrega na maščevalnem delu za smrt mojega velikega in nesrečnega prijatelja.

K temu prihaja še en moment. Naše delo rodi uspeh. Naš list čitajo v najširših krogih in ima resen vpliv. Sedaj med vojno, ko so vsi naši sodrugi na fronti ali v grobu, je dosegel naš list tako visoko naklado, kakršno je imel le v najboljših časih pred vojno. Še en dokaz: Cenzura je le še zaradi našega lista. Naš list je edini opozicionalni list v Srbiji in generalni štab protestira zaradi njega skoraj vsak dan pri vladi. To je obenem dokaz, da ne napravljamo tradicionalnim nazorom in goljufivim nacionalnim namenom nobenih, absolutno nobenih koncesij.

Glede sedanje vojne smo vsi brez izjeme njeni nasprotniki že od začetka. Na dan mobilizacije smo sklicali sejo centralnega odbora, ki se je udeležil tudi naš nepozabni Tucović. Na tej seji smo izrekli naše temeljno naziranje o tej vojni.

(Tukaj je divjal avstrijski cenzor.)

A pri nas je odločevalo dejstvo, da je vojna med Srbijo in Avstro-Ogrsko le majhen del, le

predigra k evropski svetovni vojni, ki ni mogla imeti po našem najglobokejšem prepričanju drugačnega značaja nego imperialistične, kapitalistične vojne. Zaradi tega smo smatrali za največjo dolžnost, kot del velike socialistične delavske internacionale, da nastopimo z vso odločnostjo proti vojni. Nismo hoteli spraviti s svojim stališčem v internacionalno nesoglasje — oh, in naš sklep je prinesel proti naši volji nesoglasje, kajti glasovale so skoraj vse druge socialistične stranke za vojno.

To je bil za nas silen udarec, največji v našem življenju. Ali prav nič ni omajal našega stališča in tudi ne našega najglobokejšega prepričanja, da smo delali kakor socialisti. Pozneje so nastopili dogodki, ki so nas podkrepili v našem naziranju o vojni in čez nekaj mesecev smo izvedeli v naše največje veselje, da je del najboljših socialistov enakega naziranja.

Žal, da smo imeli le preveč prav. Ta vojna je uničila Srbijo. Ne, ni dovolj rečeno, da je naša dežela decimirana: Polovica, boljša polovica našega prebivalstva je uničena. Poleg izgub na bojišču smo imeli še velike izgube vsled legarja in drugih epidemij... Kar je imela Srbija dobrega in dragocenega, tega ni več. Velika Srbija bo brez Srbov — ta stavek je postal pri nas popularen. Ljudstvo je trdno. In hrepenenje po miru je splošno. Ko je govoril Lapčević pred tremi meseci v skupščini za mir in balkansko federacijo, tedaj so molčali vsi in nihče ni oporekal njegovemu ostremu govoru. Lahko trdim, da ni izrekli ob tej priliki le naša stranka svojega najglobokejšega prepričanja in iskrene želje široke trpeče ljudske mase, temveč tudi skrita čuvstva vladajočih meščanskih krogov, ki so silno razočarani v svoji šovinistični politiki.

Vse sile v naši deželi, ki niso bile zrele le za vojno, temveč tudi za revolucijo, so sedaj uničene, in zdi se mi, da so ravno izgube naše stranke največje. Po tej vojni bo imela naša stranka brezdvomno velike mase za seboj. A mož ne bo imela; Onih trdnih, v socialističnem dahu vzgojenih sodrugov, ki so se borili s toliko ljubeznijo, vdanostjo in s tolikim uspehom za našo stvar — teh ni več. Vsi, s Tucovičem na čelu, počivajo v grobu in molče. Mi pa, kar nas je še živih, mi bomo nadaljevali njihov boj, čeprav z neozdravljivimi ranami v srecu.

Z bratskimi pozdravi Tvoj Dušan Popović.

TELEGRAMI

Berlin.—Rumunska vlada je ugodila nemški zahtevi, da naj razoroži ruske bojne ladje, ki so v rumunskih vodah.

Rim.—Rumunska vlada je odklonila nemško zahtevo, da naj razoroži ruske bojne ladje, ki so v rumunskih vodah.

Drugi čitatelj, ali več zdaj, kaj je res in kaj ni?

Angleški ministrski predsednik izjavlja, da ne bo Anglija dovolila, da izgubi Srbija svojo samostalnost. Kaj pa je to? Včasih so nam pravili, da je garantirala ustanovitev velike Jugoslavije...

CHICAŠKI PROTEST.

Župan Thompson se je v nedeljo z avtomobilom odpeljal iz mesta. S svojo odsotnostjo je demonstriral proti demonstraciji chicaškega prebivalstva.

Ko je izdal svoj glasoviti ukaz o nedeljskem zapiranju salonov, so se hoteli postaviti suhi bratci in so v mestu napravili parado, na katero so pogladi otroke vseh nedeljskih šol. S tem so hoteli podati Thompsonovemu ukazu pravi prohibicionistični pečat in provocirati vse one, ki ne marajo, da bi bil človek pri vsem svojem početju privezan na vrvice, da bi bil vsak njegov korak, vsak kozarec in vsak grizljaj kontroliran.

Ta provokacija licemerstva je največje storila, da je svobodomiselnost prebivalstva Chicaega z nasprotno demonstracijo pokazalo svoje mišljenje in izrazilo svoj protest proti "modrim" zakonom in proti samovoljni posameznika. V nedeljo so združena društva priredila parado, ki se je razvila v velikansko demonstracijo za mestno samoupravo in za osebno svobodo; splošno se priznava, da ni bilo v tem mestu še nikdar takega spreveda, kakršne je bil nedeljski.

Kdor bi hotel iz lokalnih listov izvedeti, kako velika je bila demonstracija, ne bi prišel do cilja. Vsak navaja drugačno število demonstrantov; Herald jih je naštel 41,386, Examiner 69,480; Tribuna je vmes s 44,115. Na te številke je prijateljstvo do Thompsona bolj vplivalo kakor seštevalni stroji, ki so jih reporterji rabili. Če se vpošteva, da je trajal sprevod tri ure in da so manifestanti korakali po 15 v vrsti, se pride do zaključka, da se je Examinerjeva številka še najbolj približala resnici; najmanj 70 do 75 tisoč ljudi je morale korakati v sprevodu. A če se prištejejo nešteti avtomobili, ki so se v nepregledni vrsti udeležili demonstracije, ni se bo nič pretiranega, če se eni skupno število manifestantov na stotisoč.

ŠE NAGLE SODBE MANJKA.

Svetost skebanja je povzročila zopet vojno stanje v Ameriki, in sicer v Wilkesbarre, Pa. Tam so uslužbeni cestne železnice v stavki. Kakor navadno se jim je "predobro godilo," zato so šli štrajkat. Kajti to že vemo, da stavkajo delavci vedno le iz objesti. Toliko časa nam to kapitalisti že trobijo, da bi morali vedeti, pa če bi imeli železne butice.

Samo zato, ker ne razumejo delavci svojih lastnih interesov in ne pomislijo, da jih bo zadela božja kazen, če se upirajo svojim gospodarjem, je Wilkesbarre Railway Co. nabrala kup stavekokazov in jih pripeljala v mesto. S popolnoma blagimi nameni seveda. Sam zlojed bi vedel, odkod so naenkrat dobili puške in revolverje.

Ali dobili so jih. In ko so bili skriti za svojim zabarikadiranim plotom, se je moralo orožje samo sprožiti. Kajti skebi niso nikdar za to najeti, da bi streljali na stavkarje in še nikdar ni bilo med njimi pretepačev.

Puške so sprožile, bogvedi kako, in tri osebe so bile ranjene. Torej je bil v mestu krvav nered, in stavkarji so ga zakrivali.

... Skebi so streljali in prijatelji stavkarjev

Vse ulice, po katerih je šla parada, so bile polne ljudstva kakor panji čebel, in število gledalec cenijo od 800.000 do milijona. Po simpatičnem vedenju teh množic se z vso gotovostjo lahko pravi, da je bila tudi vsaj ogromna večina te mase na strani demonstrantov.

Naša stvar ni, da bi opisavali to parado, ki je napravila v vsakem oziru jako lep vtisk, zlasti ker je bil dan nenavadno lep, topel, in je ves čas sonce sijalo. Impozantna udeležba ima pa pomen, katerega ne bo mogel Thompson z vsemi prohibicionisti znižati. Da je chicaško ljudstvo v svoji ogromni večini proti prohibiciji, se je s to manifestacijo nedvomno pokazalo. Obenem pa mora občestnost demonstracije utišati tudi vse one, ki so se ji hoteli posmechovati in jo oblatiti. Nihče ne more reči, da je bila to parada pijancev, kajti bilo bi vendar prenesramno obrekovanje, če bi kdo trdil, da je Chicago tako zapito mesto. Na tisoče in tisoče jih je bilo med demonstranti, ki se za svojo osebo sploh ne brigajo, če so v nedeljo saloni odprti ali zaprti. Na tisoče jih je bilo, če ne popolnih abstinentov, pa pravih, prostovoljnih temperenčnikov.

Demonstracija sama seveda še ni akcija. Ako so manifestanti resno mislili, morajo biti pripravljene tudi na boj za mestno avtonomijo, pa tudi na boj s gospodom Thompsonom, ki ima v sebi prav caristične želje in željice. "Jaz sem ukazal; kaj pravi ljudstvo, me nič ne briga" — to pomeni njegova nedeljska abstinencija od parade. Kadar ga pričakujejo zatelebani pristahi na kolodvoru po povratku s zabavnega izleta kakor monarha, kadz-ga-slave kakor božanstvenika, takrat se Thompson meni za mnenje "ljudstva."

Big Bill je pravzaprav zelo majhen. In boj proti njegovemu absolutizmu ne more biti težak, če je le dovolj volje in nekoliko poguma.

so bili ranjeni. Kako so torej stavkarji zakrivali nered?

Mi ne vemo. Toda policija pravi tako, in kdo bi mogel dvomiti, da je tako, kakor pravi policija? Tudi mayor Kosek pravi tako, in mayor mora pač imeti prav. Obljubil je, da napravi mir "za vsako ceno," to se pravi za to ceno, da bodo štrajkarji vgnani v kozji rog. Tudi je obljubil, da bo v enem dnevu tako organiziral policijo, da bo lahko kontrolirala položaj.

V naši glavi ni vse tako kakor v županovi, zato je naše mnenje, da prihaja gospod mayor s svojo policijsko organizacijo nekoliko pozno. Če bi bila policija v Wilkesbarre na svojem mestu, ne bi bila mogla skebska tolpa dobiti orožja, pa ne bi bilo streljanja in ranjenih in nereda. In v mestu ne bi bilo treba razglaskati obsednega stanja, in po ulicah ne bi bilo treba patrolj peš in na konjih, in razganjati ne bi bilo treba ljudi, če jih je le pet skupaj. Ali župan bi bil moral vedeti, da je glavni mesta, ne pa zaščitnik železniške kompanije. In spomniti bi se moral, da ni njegova naloga pomagati družbi do zmag, temveč da je nepristranost njegova prva dolžnost.

Župani kapitalističnih strank imajo pa drugačne ideje.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 14. avgusta 1908.

Inkorporirane 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRANK PAVLOVČIČ, 48 Main St., Conemaugh, Pa. Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa. Tajnik: ALOJZIJ BAYDEK, 46 Main St., Conemaugh, Pa. Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa. Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIČ, 46 Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, 46 Main St., Conemaugh, Pa. FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73. NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.

POBORTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas. JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 6121 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ALOJZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4, Box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. KERN, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main St., Conemaugh, Pa. ŠPENDAL IVAN, Conemaugh, Pa., Box 781. GAČNIK IVAN, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa. GABRENAJA JAKOB, Box 422, Conemaugh, Pa. BOVC FRANK, R. F. D. 5, Box 111, Johnstown, Pa. SUHODOLNIK IVAN, Box 273, South Fork, Pa. ZOLBER ALOJZIJ, Box 514, Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenzura društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštne, Expressni, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GLAVNEGA TAJNIKA S. D. P. Z.

Poročilo o novopristopivših članih.

K društvu "Boritelj" št. 1: Zgone Marija, cert. št. 4932, otr. odd.; Zgone Ivan Stanislav, cert. št. 4933, otr. odd.; Klančar Jurij, cert. št. 4957, 1 odd.; Kreva Ivan, cert. št. 4958, 1 odd.; Jarika Anton, cert. št. 4999, 1 odd.; Šinkovec Julija, cert. št. 5018, 1 odd.; Šinkovec Ana, cert. št. 5019, 1 odd.; Galič Štefan, cert. št. 5199, 1 odd.; Potokar Ivan, cert. št. 5237, otr. odd.; Potokar Ana M., cert. št. 5238, otr. odd.; Vindiš Franc, cert. št. 5239, otr. odd.; Vindiš Olga, cert. št. 5240, otr. odd.; Valčič Dragan H., cert. št. 5241, 1 odd.

K društvu "Pomočnik" št. 2: Mejak Karol, cert. št. 328, 1 odd. 1 raz.; Jager Ivan, cert. št. 4024, 1 odd.; Kočvar Franciška, cert. št. 5030, 3 odd.; Požun Josip, cert. št. 5040, otr. odd.; Mejak Marija, cert. št. 5130, otr. odd.; Mejak Franciška, cert. št. 5252, otr. odd.

K društvu "Zaveznik" št. 3: Čukajne Josip, cert. št. 4931, 1 odd.; Novosel Franc, cert. št. 4986, 1 odd.; Horvat Anton, cert. št. 4987, 1 odd.; Ludban Dragotin, cert. št. 4988, 1 odd.; Margič Štefan, cert. št. 4989, 1 odd.; Rok Mihael, cert. št. 4990, 1 odd.; Šuštaršič Franciška, cert. št. 4991, otr. odd.; Ludban Martin, cert. št. 5038, 1 odd.; Chop Franc, cert. št. 5057, 4 odd.; Ošaben Karol, cert. št. 5177, otr. odd.; Ošaben Franciška, cert. št. 5178, otr. odd.; Mrvič Dragotin, cert. št. 5183, 1 odd.

K društvu "Zavedni Slovenec" št. 4: Plahuta Franc, cert. št. 4926, 1 odd.; Heršič Franc, cert. št. 4927, 1 odd.; Kasiljan Zofija, cert. št. 4928, otr. odd.; Zafar Ivan, cert. št. 5053, otr. odd.; Švele Josip, cert. št. 5171, otr. odd.; Švele Franc, cert. št. 5172, otr. odd.; Švele Ivan, cert. št. 5173, otr. odd.

K društvu "Avstrija" št. 5: Zakšek Justina, cert. št. 4891, otr. odd.; Štalar Alojzij, cert. št. 4924, 1 odd.; Urosevič Filip, cert. št. 4984, 1 odd.; Korosec Franc, cert. št. 5016, otr. odd.; Resnik Anton, cert. št. 5037, 1 odd.; Zupančič Jakob, cert. št. 5169, otr. odd.

K društvu "Jedinstvo" št. 7: Regina Franc, cert. št. 2509, 1 odd.; Jenič Louis, cert. št. 4806, 1 odd.; Juršič Mihael, cert. št. 5206, 1 odd.; Regina Martin, cert. št. 5256, otr. odd.; Vozel Jakob, cert. št. 5257, otr. odd.; Vozel Franc, cert. št. 5258, otr. odd.; Vozel Ivan, cert. št. 5259, otr. odd.; Vozel Marija, cert. št. 5260, otr. odd.

K društvu "Planinski raj" št. 8: Tomšič Ivan, cert. št. 5176, 1 odd.

K društvu "Zavedni Štajerjec" št. 9: Šušteršič Ana, cert. št. 4872, otr. odd.; Janšec Rok, cert. št. 4873, 1 odd.; Kos Ana, cert. št. 4956, 3 odd.; Gaves Kašper, cert. št. 4995, 1 odd.; Balogh Jeronim, cert. št. 5039, 1 odd.; Kovačič Daniel, cert. št. 5056, 1 odd.; Sukač Aleks, cert. št. 5084, 1 odd.; Martinec Franc, cert. št. 5143, 1 odd.; Zlatar Ferdinand, cert. št. 5179, 1 odd.; Fuškar Ivan, cert. št. 5180, 1 odd.; Krusel Franc, cert. št. 5181, 1 odd.; Grey Franc, cert. št. 5182, 1 odd.; Šoštaršič Karol, cert. št. 5210, otr. odd.; Simunih Franc, cert. št. 5224, 1 odd.

K društvu "Jasna Poljana" št. 10: Bon Josip, cert. št. 5131, 1 odd.; Godec Andrej, cert. št. 5148, 1 odd.; Klemenčič Josip, cert. št. 5226, 1 odd.; Matko Franc, cert. št. 5229, 1 odd.; Vratarič Franc, cert. št. 5230, 1 odd.

K društvu "Zarja svobode" št. 11: Dolez Josip, cert. št. 2583, 1 odd. 1 raz.; Milnar Franc, cert. št. 3095, 1 odd.; 1 raz.; Jamnik Mihael, cert. št. 4480, 1 odd.; 3 raz.; Naglič Marija, cert. št. 4881, otr. odd.; Troha Marija, cert. št. 5005, otr. odd.; Dolez Franciška, cert. št. 5006, otr. odd.; Ocep Marija, cert. št. 5022, otr. odd.; Dolez Ivan, cert. št. 5068, otr. odd.; Usnik Rizina, cert. št. 5069, otr. odd.; Horvat Nikolaj, cert. št. 5124, 1 odd.; Bokale Vinceenc, cert. št. 5145, 1 odd.; Papež Marija, cert. št. 5146, 1 odd.

K društvu "Danica" št. 12: Zgone Josip, cert. št. 4887, 1 odd.; Merkun Anton, cert. št. 4961, 1 odd.; Zdek Franc, cert. št. 5007, 1 odd.; Hribšek Bartol, cert. št. 5045, 1 odd.; Blaškovič Mihael, cert. št. 5046, 1 odd.

K društvu "Večernica" št. 13: Lušina Alojzij, cert. št. 4875, 1 odd.; Pratar Franc, cert. št. 4890, 2 odd.; Majejan Franc, cert. št. 4901, 1 odd.; Mikec Anton, cert. št. 4914, 1 odd.; Welaj Anton, cert. št. 4915, 1 odd.; Mikec Ivan, cert. št. 4916, 1 odd.; Kvišček Anton, cert. št. 4917, 1 odd.; Lovše Anton, cert. št. 4918, 1 odd.; Jracar Anton, cert. št. 4947, 1 odd.; Jorup Ivan, cert. št. 5012, 1 odd.; Gunšič Ivan, cert. št. 5154, 1 odd.; Planišek Alojzij, cert. št. 5207, otr. odd.

K društvu "Moj dom" št. 14: Grzanič Anton, cert. št. 4949, 1 odd.; Mušar Katarina, cert. št. 5035, otr. odd.; Zoretič Jurij, cert. št. 5036, 1 odd.; Grane Franc, cert. št. 5052, otr. odd.; Ramešovič Jurij, cert. št. 5162, 1 odd.; Buhiniček Ana, cert. št. 5163, otr. odd.; Sajko Ivan, cert. št. 5168, otr. odd.

K društvu "Slovian" št. 15: Rutar Jakob, cert. št. 5072, 1 odd.

K društvu "Bratstvo" št. 16: Zajec Franc, cert. št. 5250, 1 odd.; Lovišček Klemen, cert. št. 5249, 1 odd.; Kobilšek Jakob, cert. št. 4945, 1 odd.; Šimenc Ivan, cert. št. 4946, 1 odd.

K društvu "Zvon" št. 18: Uršič Jernej, cert. št. 5026, 1 odd.; Rome Alojzij, cert. št. 5080, 1 odd.

K društvu "Od boja do zmage" št. 22: Otoropec Josip, cert. št. 4894, 1 odd.; Jeričkovič Mile, cert. št. 4895, 1 odd.; Remenič Anton, cert. št. 4906, 1 odd.; Genede Marija, cert. št. 4996, 1 odd.; Rupnik Marija, cert. št. 4997, 1 odd.; Fabijančič Franc, cert. št. 5002, 1 odd.; Zokal Mihael, cert. št. 5003, 1 odd.; Brezovar Ivan, cert. št. 5147, 4 odd.

K društvu "Slovenski bratje" št. 23: Strel Jakob, cert. št. 4878, 1 odd.; Zgone Anton, cert. št. 4879, 1 odd.; Fakin Ožbolj, cert. št. 4902, 1 odd.; Višič Josip, cert. št. 4903, 1 odd.; Hribar Matija, cert. št. 4910, otr. odd.; Strel Franc, cert. št. 4911, 1 odd.; Tratar Franc, cert. št. 4925, 1 odd.; Koejan Franc, cert. št. 4924, 1 odd.; Koejančič Franc, cert. št. 4943, 1 odd.; Hribar Rozi, cert. št. 5020, otr. odd.; Damaetič Peter, cert. št. 5021, 1 odd.; Jankl Josip, cert. št. 5058, otr. odd.; Plis Franc, cert. št. 5061, 1 odd.; 2 raz.; Logar Josip, cert. št. 5062, 1 odd.; 2 raz.; Lenček Anton, cert. št. 5224, 1 odd.

1064, 1 odd.; Kovačič Ivan, cert. št. 5115, 1 odd.; Kovač Andrej, cert. št. 5116, 1 odd.; Zadel Franc, cert. št. 5120, otr. odd.; Zadel Marija, cert. št. 5121, otr. odd.; Zadel Alojzij, cert. št. 5122, otr. odd.; Rugeš Josip, cert. št. 5152, otr. odd.; Skubie Anton, cert. št. 5174, 1 odd.; 3 raz.; Debelak Maša, cert. št. 5175, otr. odd.; Zadel Stefanija, cert. št. 5184, otr. odd.; Debelak Ivan, cert. št. 5185, otr. odd.; apovšek Ignac, cert. št. 5186, 1 odd.; Šoštaršič Josip, cert. št. 5187, 1 odd.

K društvu "Delavec" št. 25: Mian M. Hafner, cert. št. 5086, otr. odd.; Dolinar Franc, cert. št. 5087, otr. odd.; Lušan Amalija, cert. št. 5088, otr. odd.; Hafner Franc, cert. št. 5089, otr. odd.; Lušan Alojzija, cert. št. 5090, otr. odd.; Jugovih Franciška, cert. št. 5091, otr. odd.; Jugovih Valentina, cert. št. 5092, otr. odd.; Jakovčič Josip, cert. št. 5071, 1 odd.; Faece Ivan, cert. št. 5114, 1 odd.

K društvu "Šmarnica" št. 26: Šimnovec Franc, cert. št. 4885, 1 odd.; Milič Alojzij, cert. št. 5123, 4 odd.

K društvu "Mirosljub" št. 27: Homan Ivan, cert. št. 5047, 1 odd.; Benigar Josip, cert. št. 5048, 1 odd.; Rangua Ignac, cert. št. 5243, 1 odd.

K društvu "Habsburski sinovi" št. 28: Kajfeš Andrej, cert. št. 4948, 1 odd.; Erjavce Ana, cert. št. 4981, otr. odd.; Drguljan Marija, cert. št. 5010, 1 odd.; Gerbec Ivan, cert. št. 5220, 2 odd.

K društvu "Jutrzanja zarja" št. 29: Babiš Margareta, cert. št. 5041, otr. odd.; Babiš Mihael, cert. št. 5042, otr. odd.; Premrov Simon, cert. št. 5070, 1 odd.; Šolar Josip, cert. št. 5205, 1 odd.; Šimon Andrej, cert. št. 5209, 1 odd.; Boštjančič Alojzija, cert. št. 5227, otr. odd.; Bizjak Franc, cert. št. 5228, otr. odd.

K društvu "Slovenska zastava" št. 33: Trinko Libor, cert. št. 4892, 1 odd.; Cisar Franciška, cert. št. 4907, 1 odd.; Križar Kristina, cert. št. 5004, 1 odd.

K društvu "Edinost" št. 34: Kafele Anton, cert. št. 4897, 1 odd.; Tomazin Martin, cert. št. 5150, otr. odd.

K društvu "Zdržitelj" št. 36: Režič Martin, cert. št. 4344, 1 odd.; Vidrih Ivan, cert. št. 4893, 1 odd.; Perenevič Ana, cert. št. 4905, 1 odd.; Derenič Leopoldina, cert. št. 4954, otr. odd.; Šavor Josip, cert. št. 4992, otr. odd.; Bežan Slavco, cert. št. 4993, otr. odd.; Režeg Jurij, cert. št. 4998, otr. odd.; Šiljevinac Katarina, cert. št. 5013, otr. odd.; Jančarič Ivan, cert. št. 5034, otr. odd.; Mramnik Franc, cert. št. 5055, otr. odd.; Rezeg Anton, cert. št. 5083, otr. odd.; Perenevič Evian, cert. št. 5142, otr. odd.; Režeg Ivan, cert. št. 5164, otr. odd.

K društvu "Ljubljana" št. 37: Fink Jakob, cert. št. 4944, 1 odd.; Znidarič Marija, cert. št. 5085, 1 odd.; Korenč Anton, cert. št. 5254, 1 odd.

K društvu "Veseli" št. 54: Veseli Ivan, cert. št. 4884, 1 odd.; Joželj Jakob, cert. št. 4912, 2 odd.; Urblič Josip, cert. št. 4913, 1 odd.; Debevo Jakob, cert. št. 5065, 1 odd.

K društvu "Vrh planin" št. 56: Novak Blaž, cert. št. 5244, 4 odd.

K društvu "Skala" št. 56: Jalovec Andrej, cert. št. 4959, 1 odd.; Muc Anton, cert. št. 5025, 1 odd.; Vavpotič Frank, cert. št. 5149, 1 odd.; Stražičar Urban, cert. št. 5197, 1 odd.; Munlič Ivan, cert. št. 5233, 1 odd.

K društvu "Čaven" št. 57: Zlosel Josip, cert. št. 4937, 1 odd.; Puc Rudolf, cert. št. 4938, 1 odd.; Dovgan Josip, cert. št. 4939, 1 odd.; Mavko Valentin, cert. št. 4977, 1 odd.; Blaško Vincenc, cert. št. 5033, 1 odd.; Lavrenčič Ivan, cert. št. 5129, 1 odd.

K društvu "Rudar" št. 58: Bleskan Marija, cert. št. 5014, 1 odd.; Drapaka Jurij, cert. št. 5015, 1 odd.

K društvu "Slovenski fantje" št. 59: Lekšan Andrej, cert. št. 5202, 4 odd.; Bajc Štefan, cert. št. 5293, 4 odd.; Rachten Alojzij, cert. št. 5245, 1 odd.

K društvu "Moonrunski trpin" št. 60: Pintar Ivan, cert. št. 4874, otr. odd.; Jaklič Ivan, cert. št. 4876, 2 odd.; Kovačič Blaž, cert. št. 4877, 1 odd.; Zupane Jakob, cert. št. 4896, 1 odd.; Pintar Anton, cert. št. 4921, otr. odd.; Dolinar Josipina, cert. št. 4929, 1 odd.; Miklavčič Ignac, cert. št. 4930, 1 odd.; Miklič Franc, cert. št. 5117, 2 odd.; Petrovič Ivana, cert. št. 5118, 1 odd.; Arhar Josip Ivan, cert. št. 5188, otr. odd.

K društvu "Napredni Slovenci" št. 61: Opačič Jurij, cert. št. 5054, 1 odd.; Beluših Barbara, cert. št. 5166, 1 odd.

K društvu "Sokol" št. 62: Bradar Julija, cert. št. 4908, 1 odd.; Klaus Ivana, cert. št. 4940, 1 odd.; Škinder Antonija, cert. št. 4941, 1 odd.; Pire Katarina, cert. št. 5023, 1 odd.; Dergane Angela, cert. št. 5024, 1 odd.; Milavec Alojzija, cert. št. 5059, 1 odd.; Moškerc Marija, cert. št. 5060, 1 odd.; Žilindra Ana M., cert. št. 5135, 1 odd.; Dergane Ana, cert. št. 5155, 1 odd.; Oredkar Elizabeta, cert. št. 5156, 1 odd.; Pečan Antonija, cert. št. 5192, 1 odd.; Bole Ana, cert. št. 5192, 1 odd.; Strauss Franciška, cert. št. 5193, 1 odd.; Škander Antonija, cert. št. 5194, 1 odd.; Turk Ivana, cert. št. 5195, 1 odd.; Pucel Angela, cert. št. 5196, 1 odd.

K društvu "Adamič in Lunder" št. 63: Štavar Anton, cert. št. 4900, 1 odd.; Koejančič Franciška, cert. št. 5073, otr. odd.

št. 5095, 1 odd.; Bizjak Ivan, cert. št. 5096, 1 odd.; Petrovič Josip, cert. št. 5097, 4 odd.; Luzar Josip, cert. št. 5098, 4 odd.; Dragar Ivan, cert. št. 5099, 4 odd.; Bukovec Peter, cert. št. 5100, 1 odd.; Kapler Ivan, cert. št. 5101, 4 odd.; Martinčič Franc, cert. št. 5102, 4 odd.; Kranjc Lovrenc, cert. št. 5103, 4 odd.; Gorenc Franc, cert. št. 5104, 4 odd.; Aurič Marija, cert. št. 5105, 1 odd.; Turšič Ivan, cert. št. 5106, 4 odd.; Hervat Josip, cert. št. 5107, 1 odd.; Fatič Štefan, cert. št. 5108, 4 odd.; Piščak Jurij, cert. št. 5109, 4 odd.; Stipaj Ivan, cert. št. 5110, 1 odd.; Fatič Mihael, cert. št. 5111, 1 odd.; Turšič Anton, cert. št. 5112, 1 odd.; Mižovnik Mihael, cert. št. 5113, 1 odd.; Sesurka Ivan, cert. št. 5223, 1 odd.; Goršek Franc, cert. št. 5251, 4 odd.

K društvu "Sloga" št. 80: Kranjc Marija, cert. št. 5211, 1 odd.; Hlebanja Anton, cert. št. 5212, 4 odd.; Omerzu Antonija, cert. št. 5213, 1 odd.; Omerzu Mihael, cert. št. 5214, 1 odd.; Gracer Alojzija, cert. št. 5215, 4 odd.; Kozole Josip, cert. št. 5216, 4 odd.; Kamenšek Jurij, cert. št. 5218, 4 odd.; Stockich Josip, cert. št. 5219, 1 odd.

LOUIS BAYDEK, tajnik S. D. P. Z.

V jeruzalemskem templu so kupčevali. V krških cerkvah delajo ravno to.

Duhovi in oficirska prisojenost. V častniški menaži pečpolka v Jassyju na Rumunskem so se nedavno razgovarjali o duhovih. Poročnik Vesinac je trdil, da bi vsakega duha, ki bi došel k njemu, zadavil. Ko je pred nekaj dnevi legel zvečer v posteljo, došlo je nenadoma k njemu v sobo šest belo odetih prikazni. Poročnik je smatral celo stvar za šalo ter je zapretil, da bo streljal, ako se takoj ne odstranijo. Ker se ni nobena izmed prikazni ganila, je res ustrelil z revolverjem v bližnje prikazen, toda brez učinka. Nato je sprožil še ostalih šest strelcev, in kljub temu, da bi moral zadeti, se ni zrušil na tla niti eden strahov. Poročnika je vsled tega groznom strahu zadela kap ter se je zgrudil mrtev v blazine. Doglalo se je pozneje, da so bili vsi duhovi poročnikovi tovariši, ki so podkupili njegovega slugo, da je iz patronov v revolverju odstranil kroglice. Častniki so izgubili vsled svoje neslane šale tovariša in si naprtili na ramena tudi preiskavo vojaškega sodišča.

Rusko armado proti Bolgarski bo komandiral bolgarski general. Nov Coriolanus!

"AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR" ZA LETO 1916. je izšel. Koledar je vezan v trde platnice, šteje 240 strani in ima ledečo vsebino: SPISIL. Koledar za leto 1916. — Stoletna pratika. — Splošen kalendarij in zbirka raznih podatkov (Naše osolnice. Zemlja in luna. Stanje planetov 1916. Volilni koledar. Časovna razlika. Množičvena tabela. Časovna mera. Mere v Zedinjenih državah. Razlika med ameriško in evropsko metriko mero. Neprisostnost v Zedinjenih državah. Obrestna tabela. Slovensko prebivalstvo v Zedinjenih državah. Največje stvari na svetu. Smrtna kazen v Zedinjenih državah. Monroe-doktrina. Ženitveni zakoni in razporka. Kako so poklici razdeljeni v Zedinjenih državah. Državljanstva pravica. Naturalizacijski zakon. Koliko je civilnih sveznih valuzbenec. Kolonije Zedinjenih držav. Kanada in Mehika. Republike v južni in centralni Ameriki. Vladni sistem v Zedinjenih državah. Proglas neodvisnosti. Ustava Zedinjenih držav. Kako je bila ustava z dodatki sprejeta. — Letni pregled. — Ivan Molek: Čemu si rodila sina? (v verzih). — John Reed: Hči revolucije. — Velikani iz davne dobe. — Jože Ambrožič: V krvi. — Ivan Molek: Svoboda (v verzih). — Etbin Kristan: Jan Hus. — Filip Godina: Kako je v Alaski. — Jože Zavertnik: Hlapec? — O duhovih. — Jože Ambrožič: Eden izmed mnogih. — Ivan Molek: Opornice (v verzih). — Kronarji nordi. — Ellin-Pelin: Na onem svetu. — Pravičica o Evinem jabolku. — Ivan Molek: Kaj bo po vojni. — Etbin Kristan: Izkusnjava. — M. Arčibašev: Revolucionar. — Jože Zavertnik: Oke postave. — Socialistično gibanje slovenskih delavcev v Ameriki. — Frank Petrič: Poglavlje o organizaciji. — Theodore Cvetkov: Zakaj se boje ljudje teme. — Howard Moore: Ostanki barbarizma v civiliziranih ljudeh. — Odlomki. — Ščegeltke. — Oglasi. — SLIKE. Uvodna slika v dveh barvah. — Planet Saturn. — Če bi se sovražnika zmenila... — Stolp biserjev na razstavi v San Franciscu. — Prekucnjenci parnik Eastland. — Mladi Rockefeller. — Stari Rockefeller. — John R. Walsh. — John R. Lawson. — Usmrčenje "nezvestih" v Mehiki. — Mrlič na bojnem polju. — Prizor iz francoskega bojišča. — Kruppov najnovejši mortar. — Kmet koplje grob padlim vojakom v Galiciji. — Nemška vojaška kuhinja. — "Civilni bojovniki" v Belgiji kakaj na smrt. — Otroci v Nemčiji se večbaje za klanje. — Mužiaristični duh med otroci na Japonskem. — Ruski vojni ujetniki v Nemčiji. — Instrukcija ženski za sprovedniško službo na Nemškem. — Francoske tete na pohodu. — Roza Luksenburg. — Karl Liebknecht. — Stavkajoči premogarji na Angleskem. — Čemu si rodila sina? — Dinosaur "Corythosaurus". — Lobanja dinosaura "Corythosaurus". — Kristus in šrapnel. — Jan Hus. — Kajzerjev grad v Prusiji. — Jan Hus na grmadi. — Vožnja s psi v Alaski. — Prizor iz strajka v Bayonne. — Žrtve prekucnjene parnika Eastlanda. — Kako so vlekli topljenje iz Eastlanda. — Dolina bakrenih rudnikov v Bingham Canyonu, Utah. — Brezplačna vožnja za delom na farme. — Prizor z rusko avstrijskega bojišča. — Ruska carinja in carjevič, pokazujoča sledove bolezni. — Charlotta, blazna "mehiška cesarica". — Babilonska tablica s pravljico o prvem grehu. — Dva francoska vojaka — in samo dve roki. — Slov. soc. klub v Clevelandu, O. — Slov. soc. klub v Canonsburgu, Pa. — Slov. soc. klub v Dunlo, Pa. — Slov. soc. klub v Syganu, Pa. — Jugoslov. soc. skupina v Huntingtону, Ark. — Slov. soc. klub v Frankinu, Kans. — Slov. soc. klub v Clintonu, Ind. — Slov. soc. klub v Dinkirku, Kans. — Slov. soc. klub v Jenny Lindu, Ark. — Slov. soc. klub v Rock Springsu, Wyo. — Slov. soc. klub v Superioru, Wyo. — Slov. soc. klub v Kenoshi, Wis. — Franciška Tratnik. — Josip Dernač. — Ernest Untermaier. — Ralph Korngold. — May-Wood Simons. — Chas. Ed. Russell. — Mm. E. Rodriguez. — John C. Kennedy. Skupaj 64 SLIK. ZEMLJEVIDNI OBRAZCI. Bojni pas v Belgiji in Franciji. — Rusko-nemško-avstrijski bojni pas. — Avstrijsko-italijanski bojni pas. CENA 40 CENTOV s poštnino vred za vse kraje Zedinjenih držav. Koledar je letos pet centov dražji, ZATO PA IMA 48 STRANI VEČ. Noben slovenski delavec bi ne smel biti brez te zanimive in koristne knjige. Naročite ga še danes. Naročila sprejema PROLETAREC, 4008 W. 31. ST., CHICAGO, ILL.

IZ NASELBIN.

San Francisco, Cal.

Vsak čitatelj, prazno čitajoč napredne liste nekaj let nazaj, mora priti do zaključka, da so nekateri spremenili svoje lice.

Vzemimo n. pr. enkrat enega. Ko je zagledal beli dan, mu je bila začrtana pot socializma, ali ker je bila menda barva prenošljiva, mu je bila pridejana še "nepriestranska svoboda," v zadnjem času pa je postal najstrože naroden, ter meneč, da se bo prikupil amer. Slovincem je posvetil "bodoči Jugoslaviji" po cele kolone svojega lista. — Bilo je dosti grmenja, in ni dežja. Zato je naravno, da je kot posledica nestalnosti in nezvestobe napram prvotnemu načelu in principu sedaj ostala le še nekaka mešanica, katere se ne more prilegati nikamor.

Dasiravno se jim je utopija izpremenila v prazen nič, je še vedno čitati izpod peresa nekega tujkajšnjega poročevalca eno in isto ugibanje o raznih paradah, opovarih z največjim narodnim patriotizmom in obledenih v "uniformo Slavije". Taka poročila sprejema svobodno list od dopisnikov, ki so v resnici vse kaj drugega kakor pa to, kar namažejo na papir; drugim rojakom očita nemškutarstvo, ali sam, tak navdušen narodnjakar, pa spada k avstrijsko-nemškemu društvu.

Za slov. organizacije, h katerim je omenjeni nekoč spadal, ima vedno dosti neopravičene kritike, od katerih ena je nedavno zagledala beli dan v št. 13. lista Gl. Sv., z napisom "Slovenske organizacije in njih uradnikom"; članek je vseboval izjavo o nekakem hiranju slov. organizacij in to S. N. P. J. — in S. S. Zveze; ter nerodno poslovanje njihov uradnikov. V času, ko sem bil jaz član društva Ilirija št. 38 v Kenosha, Wis., to je bilo leto 1907., je štela S. N. P. Jednota čez tisoč članov in danes jih šteje okrog 12 tisoč; ta svota li pomeni hiranje?

In tudi S. S. P. Zveza ni zaostajala z napredovanjem, dasi so nekateri nasprotniki vse moči napeili proti njej, še celo njeno Glasilo, katero je od organizacije dobro plačano.

Obsojati je glasilo, ker priobčuje nerazsodne članke od nečlanov, ter jih celo zagovarja, in postavlja pod članek, kateri je bil pribečen v št. 20 Gl. Sv.: kot obramba na napad ozir. nerazsodnost (dotičnega kritičarja), in katerega je spisal tajnik dr. št. 46 A. Bižih, torej pod članek, kateri brani organizacijo, uredniško opombo, da je bil zagovor brez potrebe.

Da ne bo zopet napačno sojeno, si dovolim vprašati kot član, ako je dovoljeno glasilo imeti odprta predala, da udriha po slov. organizacijah in njihov članstvu, in člani, katerim je napredek in procvit pri sre in dejanju, naj molče! — Tu imamo zopet komad "Svobode"?

Omenjenemu poročevalcu lista Gl. Sv. naj služi opomin, kadar je na potu agitacije, naj dela le svojo dolžnost, ne pa da odbija člane tukajšnjega društva ozir. S. S. P. Zveze z nesramno izjavo, da ne bo biti več član slov. organizacij, češ da je pri njih sam "švindel." — Torej splošno članstvo vseh slov. organizacij je lahko zadovoljni, ker se je vendar enkrat našel mož na Pacificu, in drugi mož urednik lista Gl. Sv. v Chicago, ki sta zmogla videti vse napake v poslovanju uradnikov slov. organizacij skozi premlajve slike, in prvi je še celo najmodernejši detektiv, kateri se je namenil na potovanje že pred nekaj leti po Združenih državah. — Zato kličem splošno uradnikom pozor!

A. Serjak.

Carona, Kans.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Iz Carone se malokdaj čita kakšen dopis bodisi v Proletarcu ali v kakšnem drugem listu. Da ne bi zamenjal kdo Carone s kakšno drugo veliko slov. naselbino, sem se namenil malo bolj opisati našo kampo Carono. Carona leži na precej prijaznem kraju v sredini med tremi malimi mesteci Columbus, Seamon, W. Mineral, in je z njimi v zvezi z električno železnico. Prebivalstvo obstoji po večini iz Italijanov, Francozov in Belgijcev, vsega skupaj kakih tisoč duš. Slovencev je komaj 12

drušin in nekaj samecev. Caroni se je obetala lepa bodočnost; pravili so, da bo dela za desetletja, da bodo napravili nekako tovarno in več novih premogovnih rovo, tako da so se Slovinci kakor tudi drugi narodi za stalno naselili ter si postavljali hiše, kupovali zemljo i. t. d. Ali bili so oz. smo bili varani, kajti starejši rovi so že prenehali z obratovanjem, novih pa sploh ne začno delati, kljub temu, da imajo še dovolj premoega za mnogo let tukaj na okrog. V sled tega pa delavcem ne preostaja nič drugega kot svoje hiše prenesti v druge naselbine, kar se tudi izvršuje z časom, kar pa seveda stane mnogo denarja in truda. Posledice tega so, da gremo na društvenem in političnem polju rakovo pot. Naš klub št. 82 sicer še obstaja, ali večinoma iz sodrugov drugih narodov; komaj da se še uraduje v slovenščini; ne vem, kaj bo, če bodo drugi člani dobili popolno večino nad nami?

Dne 31. oktobra smo imeli javen ljudski shod, katerega glavni sklicatelj in govornik je bil Geo. D. Brewer. Shod je bil sklican potem letakov, govorniki so govorili v raznih jezikih, angleško, italijansko, slovensko, nemško. Žalostno nad vse pa je, da kljub lepemu vremenu ni bila udeležba kakor se je pričakovala; niti ena tretjina organiziranih sodrugov se ni shoda udeležila, kaj še drugi, ki niso v organizaciji! Torej lepo znamenje za skupno delovanje ravno kar oživljenega konferenčnega odbora v Cherokee County. Četrto nedeljo, to je 28. novembra popol. ob 3. se bo vrši la prva konferenčna seja, in to v Skidmore, Kans., kakor je bilo sklenjeno na zadnjem zborovanju dne 25. avgusta. V Skidmore, kakor vam je znano, imamo več važnih stvari na dnevnem redu, med temi tudi ustanovitev čitalnice, o kateri se je že razpravljalo na zadnji seji. Torej sodrugi, nikar ne omahujte! Stojte trdno, ker veste, da naš boj je boj pravice zoper krivico in pravica naposled zmaga vsepovsod, in tudi tukaj ne more biti izjema. Da se pa to ne da doseči kar na en mah, to ve vsak, kdor le količkaj pozna zgodovino, posebno če se ozre mo na razne verske sekte, ki imajo neomejene pravice nemoteno izvrševati svoje ceremonije. Vlade jih podpirajo vsepovsod, a vendar se že danes ne morejo kosati s socializmom, dasi še ne obstoja nobenih sto let, in kljub temu da mu nasprotujejo od kajzerja do zadnjega anarhista, od papeža dol do svobodomisleca, od Rockefellerja do zadnjega skeba, vse ne pomagajo. Ideja socializma se razširja in razprostira svoje korenine po vsem širokem planetu in nam prinaša vsako leto tisoče njegovih bojevnikov, kar vendar znači, da je pravica na naši strani. Torej sodrugi, nadejam se, da se udeležite v polnem številu seje omenjenega dne. Na svidenje!

Vaš za soc. preobrat

Blaž. Mezori, konf. tajnik.

Calumet, Mich.

Tukajšnje delavske razmere ni so dosti boljše kakor po drugih krajih takozvane svobodne dežele. Dela so precej naporna, ker sedaj delajo delavci po velikanski stavki po 8 ur na dan, producirajo pa bakra dosti več kot prej, ko so delali po 12 ur. Mislim, da se ne bom zmotil, če rečem, da opravljajo delavci v bakrenem okrožju najtežja dela. A za njegovo delo je najslabše plačan. In kljub temu govore možje v sveti hiši, da je Bog dal sedaj boljše življenje delavcu; pa tudi vi delavci ne smete pozabiti in morate biti radodarni. Tako postaja narod vedno bolj asketičen, črnofrakarji se mu pa smejejo, ko jim polni njihove globoke žepke. Kdor je bil v cerkvi sv. Jožefa na Calumet dne 17. oktobra, je lahko videl, kako se je Luka lepo nasmejal, ko je prebral imena 10 mladih zaročencev. Teh 10 parov pomeni njemu v žep \$150.00, drugih \$150.00 pa cerkvi. Dopisnik.

Export, Pa.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Odstopite mi malo prostora v našem delavskem listu, študi mi nam kaj posebnega poročati. Ne morem pa pozabiti, kako se je pi-

salo pred devetimi meseci, ko se je porodila znana Liga in je bila vedno polovica lista G. N. polna nje. Danca pa pogleda človek v list, pa ne najde več znaka o njej. Jaz sem le opazoval, ko se je pomikala iz lista kakor če se udarila na noht. Pa ves počni, potem se pa pega krči, da postane pika, tedaj se še ta tanjša, in nazadnje ni ničesar več. Tisti, ki so pred letom kričali in kričali, so danes tiho kakor muhe v mrazu. Še se spominjam, koliko grenkih ligastih besedice sem požrl pred letom, ko sem po državi Iowa agitiral za Proletarca. Izmajti le ne morem, kje je bil pogreb; ali so jo pokopali, kjer se je rodila, v Pueblo, ali so jo v New Yorku pahnili v morje, da jo porabi morda John Bull za podmorski čoln. Pri zadnjem zdihljaju je asistiral gospod Sakser, ker gospodu Blatniku ni bilo mogoče tako hitro priti iz Washingtona.

Omeniti moram še malo tukajšnje razmere. Kar se tiče dela, se ni mogoče pohvaliti; zasluži se ravno toliko, da se človek komaj pošteno preživi. V okolici je, kar mi je znano, ravno tako. Kapitalisti ne privoščijo delavcu, da bi shranil kakšen denareček v žepu; imeli bi pač premalo za smotke. Komaj da se morejo revčki voziti v avtomobilih. Delavec itak lahko hodi peš, ko ni nikoli truden. Prazen žep, prazen želodec, raztrgana obleka — pa se še dobe taki, ki pravijo: Nisem proletarec. Pa bodi kapitalist, če moreš biti!

Pozdrav!

J. F. B.

Thomas, W. Va.

Malo čitam dopisov iz te naše naselbine, zato se oglašam nekoliko jaz. Res je prijazen Thomas, ki leži na prijetnem gričku in ga krasí samo stoletno štorovje. Mnogo nas je tukaj Slovencev pa tudi Hrvatov, Slovakov, Poljakov i. t. d. Delavske razmere so pa take kakor večinoma povsod; dela se pač vsak dan, ali zaslužek je majhen.

Tukaj imamo razna podporna društva, in rojakom in rojakinjam je priporočati, naj pristopajo, da ne bo treba v slučaju bolezni ali nesreče gledati skozi prste, odkod da pride tolažba in pomoč. Resničen je stari pregovor: Kjer ni sloge, tam ni moči.

Le pogledimo svoje hrabre brate v stari domovini, ki se bore kakor levi in prelivajo svojo kri za dom in pravico. Tako vsaj pravijo tisti, ki so jih poklicali in poslali v boj. In marsikdo med njimi res verjame, da se bori za take lepe reči. Pa se vendar žrtvujejo le za lenuharje, ki so jih izkoristili pred vojno in se pripravljajo, da jih bodo zopet izkoristili po vojni, če jih ostane kaj živih. Proč z zatiraleci! Dol s kapitalizmom! Zberimo svoje moči in otremsino jarem, ki nas tlačí.

Delavci! Čitajmo delavske liste in organizirajmo se, da pridemo na tisto pot, kjer je naša moč!

Pozdrav vsem čitateljem Proletarca. Naročnik.

Stranka

Chicago, Ill.

Vse člane Jugoslov. soc. kluba št. 1 uljudno vabim, naj se zanesljivo udeležijo konference čičaških klubov, ki bo v soboto, 13. novembra ob 8. zvečer v prostorih Radničke Straže, Racine Av. 1944.

Važno je, da se sodrugi udeležijo konference tem bolj, ker so na dnevnem redu nekatere dopolnilne volitve, pri katerih je klub prizadet.

Filip Godina, tajnik.

Chicago, Ill.

Jugoslovanski soc. klub št. 1 priredi v nedeljo, dne 28. novembra spominsko slavnost za petstoletnico kostniške tragedije in mučeniške smrti Jana Husa.

Ker je to edina slovenska prireditelj takega pomena, upa klub, da se bodo druge svobodomiselnice organizacije v Chicago in okolici ozirale na to in svoje veselice priredile druge dni, da se omogoči tudi od slovenske strani dostojna proslava velike zgodovinske žalogre.

Program slavnosti obsega slavnosten govor, primerne deklaracije in uprizoritev Cankarjeve znamenite drame "Kralj na Be-

tajnovi." Klub dela vse pripravne, da se izvrši spominska slovesnost na čim lepši način in da bo dostojna namena in čičaških Slovencev.

Vse potrebne podrobnosti bodo pravočasno objavljene v "Proletarcu. Eventualna pojasnila daje klub drage volje.

Filip Godina, tajnik.

Pittsburgh, Pa.

Sodrugi kluba št. 131 v Pittsburghu, Pa., se tem potom opozarjajo na rednejše udeleževanje mes. sej, katere se vrše vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu v K. S. D. na 57. in Butler cesti. Sodrugi, ki so v zadnjem času spremenili stanovanje, naj blagovolijo naznati tajniku kluba svoje nove naslove, tako da se omogoči zopet popoln adresar.

Sodrugi, katerim je čas za nabavo državljskega papirja (družega) in jim niso podrobnosti znane, naj se tudi obrnejo do sodr. tajnika (oz. kluba) za pojasnila.

Sodrugi, ne zamudite prihodnje seje dne 14. t. m. Važna razpravljajta pridejo na dnevni red, kot: Pred, med in po volitvah i. dr.

Sodr. pozdrav!

Bart Fiorentin, organizator.

TAJNIKOM, ZASTOPNIKOM IN POSAMEZNIKOM

Naš "Družinski Koledar" je izšel. Da ne bo nepotrebne povpraševanja in pisarjenja, naj si vsakdo zapomni sledeče:—Koledar stane 40 centov, za kar ga naročnik dobi poštne prost. Kdor jih naroči več kot 10 skupaj, jih dobi od 10 do 25 po 38 centov; od 25 do 50 se dobe po 37 centov; kdor jih pa naroči več kakor 50, jih pa dobi po 35 centov komad.

Manjša naročila pošljemo po parcelni pošti, večja pa po ekspresu. Tudi letos bomo po ekspresu tako pošljali koledarje, kakor smo jih lansko leto, to je, da ne plačamo takoj mi, pač pa tisti, ki jih je naročil. To je zaradi tega, ker ekspresna družba mnogo bolje pazi, da se blago ne izgubi. Naročnik naj nam potem naznači, koliko je plačal ekspres, nar kar mu stroške povrnemo.

Koledarjev se je tiskalo le gotovo število, in kdor ga hoče dobiti, naj ga takoj naroči. Lansko leto bi jih bili lahko najmanje en tisoč več prodali, ako bi jih bili imeli.

Tajnikom soc. klubov, društev, zastopnikom in drugim priporočamo, da naj koledarje kolikor mogoče naročujejo skupno. Na ta način so koledarji cenejši za vas, mnogo nepotrebne dela pa prihanjenega za vse. Klubi, ki so že naročili koledarje, plačali jih bodo pa pozneje, naj pri pošiljanju denarja izrecno povedo, da so koledarje že prejeli, ker drugače bi se zmalo pripetilo, da bi jim iste ponovno poslali, za prve jih pa tirjali. Najrajši vidimo, da se nam denar pošlje po "Money Order".

Upamo, da bo koledar vsakemu vseč. Niti Angleži, ki imajo ogromno literaturo, ne prodajajo novo izšlih knjig za tako nizko ceno.

Upravništvo.

Listnica uredništva.

Vse dopisnike prosimo vnovič, da na čitljivo pišejo, če žele, da bodo dopisi pribeženi. Ako je pisan dopis s svinčnikom, ki se komaj razlikuje od papirja, ga

ne more čitati živ krst. Pisan mora biti široko, med vrstami in na strani mora biti dosti prostora za popravke. Pisan naj bo le na eni strani papirja.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Vse tiste, ki imajo kaj stika z listom, uljudno prosimo, naj nikar ne delajo bančnih čekov in "Money Orderov" na imena posameznih oseb. Vse denarne pošiljave in naj že bode za list ali pa "Ameriški družinski koledar," naj se naslovljajo edinole na Proletarec, 40C8 W. 31 St., Chicago, Ill.

Pogreb štrajkarja.

V Chicagu je bil krojaški delavec Samuel Kapper ustreljen. Kapper je bil gluhonem; kljub temu je razumel, da je njegov prostor v stavki med tovariši, in vestno je opravljal vse dolžnosti, ki so ga zadele v boju. Stal je na straži, in tam ga je ustrelil stavkokaz brez vsakega povoda. Bil je navaden umor. Hudodelec se izgovarja, da ni hotel zapustiti svojega prostora. To tudi tedaj ne bi bil vzrok za streljanje, če ne bi bil Kapper ne gluh ne nem. Ali podle kreature, ki se prodajajo kapitalistom in izdajajo svoje razredne tovariše, se malo brigajo za povod njihovih sovraštvo do poštenih stavkujočih delavcev je tako veliko, da bi jih ubijali kakor zajec, ako jih ne bi ovirala njih lastna strahopetnost.

Pogreb ubitega delavca je bil veličasten. Na tisoče tovarišev se je zbralo, da so ga spremlili k zadnjemu počitku. Rabin A. R. Goldensen je v svojem nagrobnem govoru naglašal, da je bil umorjeni junak, ki je našel svojo smrt v službi, katero je izpolnjeval v prid svojim sodelavcem, posredno pa v prid človeštvu. Kljub temu, da je bil gluhonem, je stal na strani svojih trpečih bratov in se bojeval za načela, dokler ga ni zadela smrtna krogla.

Policeja je prišla v velikem številu na pogreb, da bi "varovala red", pa ni imela nič opravka, kajti dasi je bil sprevid prava demonstracija, so znali delavci sami skrbeti za red.

Nota za Anglijo.

Ameriška nofa, ki protestira zoper nadlegovanje ameriške prekomorske trgovine od strani zavznikov, je bila odposlana ameriškem poslaniku Page v Londono, da jo izroči angleški vladi. Obenem je bila v Washingtonu objavljena. Položaj menda ni tako kritičen, da bi se bilo batt vojne z Anglijo.

Atentat na konzulat.

V New Yorku je bila v soboto vržena bomba proti italijanskemu generalnemu konzulatu. Eksplozivna je na trotvarju in ni napravila večje škode. Sicer je to že tretji letošnji napad z bombno italijanski generalni konzulat.

Panamska razstava v San Francisco nosi dobiček. Doselej znaša čisti profit 1.410.873 dolarjev. Od otvoritve do 31. oktobra so znašali skupni dohodki 6.018.129 dolarjev, izdatki pa 1.637.256 dolarjev. Razume se, da je tudi to prosperiteta za kapitaliste. Delavstvo ni imelo od tega velikega showa ne materialnega ne kulturnega dobička.

Cankarjev "Kralj na Betajnovi" se uprizori prvič v Ameriki dne 28. novembra v Narodni dvorani.

POTREBUJEMO

dobrega, pridnega in zanesljivega moža, kateri bi za nas prodal zemljo v naši novi Slovenski naselbini v Wisconsinu. Pravi mož lahko zasluži lep denar! Sprejme se vzeno, ako ravno nima do sedaj v tem postu praktičnih izkušenj. Pišite za pojasnilo v angleškem jeziku ali vprašajte ustmeno pri: Grimmer Land Co., 1263 Paulina St., cor. Milwaukee ave., Chicago, Ill. (6x adv.)

Moderno urejena gostilna VILLAGE INN
s prostranim vrtnom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno železniške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska št. 224 m.

Dr. Richter's Pain Expeller
za revmatične bolečine, za bolečine otrplosti skle-pov in miše.
Pravi se dobi le v zavitku, kot vam kaže ta slika. Ne vzemite ga, ako nima na zavitku naše tržne znamke s Sldro.
25 in 50 centov v vseh lekarnah, ali pa naročite si naravnost od
F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa vs vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3969

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in raneoskopi.
Zdravniška preiskava brezplačno—po šteti je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop. od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga živeti bolniki naj pišejo slovensko.
J. A. FISCHER
Buffet
Ima na raspolago vsakovrstno pivo, vino, smedke, l. t. d.
Izvrstni prostor za okupacijo.
3700 W. 20th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

PHONE, CANAL 5014
POZORI SLOVENC! POZORI SALOON
s modernim kegljščen
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčih in buteljkah in druge raznovrstne pijske ter unike smokke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.—Postrežba točna in izborna.—Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.

Socialistične slike in karte.
"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" s angleškim napisom.
Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00.
Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.
INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

MODERNA KNIGOVEZNIKA.
Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in društva. Sprejemo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštna postrežba.
BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
(Adver.) Chicago, Ill.

Slov. Soc. Klub št. 1. J. S. Z.,
Chicago, Ill., priredi
v nedeljo, 28. novembra 1915 o 2. popoldne
s prijaznim sodelovanjem dram. diletantov
HUSOVO SLAVNOST
v Narodni dvorani, 18. ul. in Racine Ave.
Na sporedu
je slavnosten govor, deklaracije, godba in uprizoritev
CANKARJEVE DRAME KRALJ NA BETAJNOVI
Vstopnina za 1. sedeže 35c, za druge 25c.
Ker je to v Chicagu edina slovenska slavnost v spomin 500 letnice Husove mučeniške smrti, vabimo vse sodrugi in rojake na udeležbo, da bo slovenska svobodna misel dostojno zastopana
Po slavnosti bo veselica s plesom.
Za dobro postrežbo poskrbi ODBOR.

Utrinki.

Kršćanske cerkve imajo ime po Jezusu. Duha in srca nimajo po njem.

Klerikaleci so postali po francoskih bolnišnicah tako predzri, da je morala vlada izdati naredbo zoper njihovo usiljivost. Kapitalizem in klerikalizem znata izrabljati vojno.

Avstrijska vlada poziva ljudi, naj mnogo pišejo v Ameriko, da bo tukajšnje prebivalstvo informirano iz avstrijskih virov. Prav. Ampak cenzuro naj najprej odpravi.

Allegheny Steel Co. postavlja v svojih tovarnah v Breckenridge nove stroje, ker prične ta teden izdelavati granate za nevtralne železe v Evropi, najprej za Švedsko. Sumljiva naročila!

Zvezno distriktno sodišče v Philadelphiji je izreklo, da je Central Railroad Co. v New Jersey s posestjo Wilkesbarre Coal Co. zagrešila kombinacijo za ovrnanje svobodne trgovine. Železniški družbi je naložilo, da mora prodati svoje interese na rudniški družbi.

Sitnost sitna! Zdad se bo treba zopet ukvarjati, kako se na drug način zakonu figa pokaže.

Chicaška družba za vzvišene železnice ima sedaj nezakurjene vlakne brez oken. Če nič ne velja in se še kaj prihrani, ustreže tudi kapitalistična kompanija rada željam.

Parkersburg Brewing Co. v W. Va., ki je inela zaradi prohibicije velike izgube, se je prelevila v "National Ice Cream Manufacturing Co." in upa, da bo v treh letih s produkcijo sladoleda pokrila prejšnjo škodo. — Kapitalizem si že zna pomagati, in kdor misli, da ga bo ugnala prohibicija, ga preklicano slabo pozna.

Avstrijska vlada je poslala Zedinjenim državam novo noto zaradi kupčije z municijo. O tej noti se le ve, da je zelo dolga. Mnogo besed je znala avstrijska vlada vedno delati.

Dr. Abraham Jacobi, ki je jako znan specialist za otroške bolezni in otroško higieno, pravi, da bo minilo najmanj petdeset let, preden doseže človeštvo zopet tisto stopinjo fizične zrelosti, na kateri je bilo pred vojno. Usmrtevec milijona krepkih mladih ljudi in pohabljenje drugih milijonov mora imeti posledice, da se bodo rodili telesno in duševno slabšeji otroci.

Rusko finančno ministrstvo namerava v Zedinjenih državah ustanoviti več hranilnic. Prve take banke se ustanove v New Yorku in Chicagu. Seveda iz same ljubezni do ljudstva, ker še ni dovolj bank, v katere bi se mogel vlagati denar, če ga kdo kaj ima.

Najmanjše osemtisoč, po deželi še več čednih, z vsem potrebnim opremljenih hiš, vsaka zadostna za celo družino, bi se lahko zgradilo za čenar, ki se izda za en sam dreadnought. Kaj je pač za ljudstvo bolj koristno!

Četudi se smeje vojna sreča državam v Evropi zelo neenako, so vendar vsi ondotni mogotei lahko enako zadovoljni, da se jim je v vseh deželah posrečilo speljati ljudstvo na led in premotiti vse narode tako, da misli vsak, da se bojuje za svoje interese. To je velika zmaga vladajočih — ne nad zunanjim sovražnikom, ampak nad svojimi lastnimi narodi.

Volilni urad v Chicagu računa, da bodo znašali stroški volitev v tem mestu prihodnje leto 1.470.110 dolarjev 55 centov. Če bi bile vsaj dobre volitve! Ali dosedanje se večinoma niso izplačale.

Socialistično časopisje se ne izdaja za zabavo, temveč za pouk in za boj. Kdor se noče učiti, ne bo nikdar dober bojevnik.

Družbena Federacija dela v Californiji se je izrekla proti visokim vpisninam, ki jih nekatere unije še vedno zahtevajo od novih članov. Čas bi že bil. Sicer je bilo

ravno na zapadu med organizacijami mnogo takih grešnic.

NAZNANILO.

Johnstown, Pa.

Slovenska 'Mohom godba' priredi veliko plesno veselico v soboto dne 20. novembra v lastni dvorani društva Triglav. Začetek točno ob 7. zvečer.

Vabljenja so vsa cenjena društva iz Johnstowna in okolice, kakor tudi posamezni rojaki in rojakinje, da se veselice blagovoljivo udeležijo. Na sporedu bode: 1. Mohom godba igra lepe komade pod vodstvom kapelnika Joe Rogelna. 2. Srečkanje raznovrstnih predmetov, kakor zlata ura, lepi petelin, baby-doll in nebrój drugih reči. Vstopnina za moške \$1.00, ženske so vstopnine proste. Pivo prosto. Za prigrižek bodo prave kranjske klobase in še nekaj družega povrh. Torej na veselo svidenje dne 20. novembra zvečer. (Adv. 2x) Odbor.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

Fort Smith—Jenny Lind: Frank Goranec F. P. D. 3, Box 165 in Jos. Kogaj, Box 182. Hartford: Louis Slamnik, box 36. Huntington: Karol Petrič, box 204.

COLORADO.

Leadville: Joe Zakšek, 310 W. 2nd St. Pueblo: Charles Pogorelec, 508 Moffat St., Anton Oblak, 1235 Taylor ave. in Jos. Hočvar.

INDIANA.

Indianapolis: J. Bruder, 710 Holmes st. Clinton: Karol Poglodič, L. Box 92.

KANSAS.

Breezy Hill in okolice: W. M. Smolnik. Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60. Jorona: Blaž Mežori, box 162. Oupkirk-Pittsburg: Thomas Wolk, R. R. box 172. V. Hill—Girard: Fr. Wegel, box 38. Frontenac: John Bedene, box 154; Jos. Umek, box 7. Mulberry: Anton Sular R. F. D. 1. Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. 8, box 102; Jakob Selak R. R. 8. Staley: John Goršek, P. O. Stone City: Mike Fine, box 496.

MICHIGAN.

Detroit: F. C. Oglar, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

Siyahuk: Louis Zakrajšek, box 423; Frank Mahnič, box 122. Chisholm: Math. Richter, box 308. Sly: John Teran, box 432; Fred. Wilder, box 342 in Ignatz Praznik, box 542. Svelth: Jacob Ambrožič, 419 Pierer st. Gilbert—McKinley: John Koneilju, box 43.

MISSOURI.

St. Louis: V. Cainkar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

Bear Creek: Frank Daniček, P. O. East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200 Klein: M. Meznarich, box 127. Red Lodge: John Gerkman, box 44. Roundup in okolica: Frank Novak, box 136.

NEW YORK.

Little Falls: Frank Gregorka, 3 East Casler Street. New York City: L. Markun, 129 E. 29. St.

OHIO.

Cleveland: Anton Posarell, 5810 Prossa Ave., Math Petrovič, 1096 E. 67. St., Andrej Bogataj, 6906 St. Clair ave., Edward Branišelj, 6025 Glass ave. in Louis Stegovec, 1107 E 61 St. Collinwood: Dominik Bümmel, 16216 Park Grove Ave., Anton Kuznik, 432 —158 St., Gustav Kabaj, 446 E. 156 St. in Joe Kunič, 439 E. 156 St. East Palestine: Jack Istenich, 436 E. Martin St. Girard: Frank Ban, box 365. Glencoe: Nace Zlemberger, L. Box 1. Struthers: John Rayer, box 540. Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431.

OREGON.

Oregon City: Frank Rajovic, 131—18th St.

OKLAHOMA.

Adamson: John Zabavnik, box 31.

PENNSYLVANIA.

Potovalni zastopnik za celo Pa. Louis Bric. Reading: Mart. Letinski, box 93. Bessemer: Louis Hribar, P. O. Broughon: Jacob Dolenc, box 181. Canonsburg: John Koclic, box 276. Claridge: John Mlakar, box 68, in Fr. Zurnas, box 255. Conemaugh: Andrej Vidrih, Anton Gabrenja, Frank Podboj in Frank Pavlovič, box 523. Darragh: Karol Slavič, box 252. Dunlo: Frank Kaučič, box 72. Export in celá Pa.: John Prostor, box 120. Fitz Henry: Frank Indof, box 113. Forest City in Vandling: Frank Rataič, box 685 in Anton Drasler, box 9. Garrett: Stephen in Mrs. Zabric, R. F. D. box 53. Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel. Hermine: M. Žumer, box 351. Imperial: Ig. Muršetz, box 328. Irwin: John Trčelj, R. F. D. 3, box 106. Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Kocjan, 274 Luner St. Lloydell: Anton Grbec, box 35. Manor: Fr. Demšar, box 253. Marianna: Louis Mihevc, box 25. Meadow Lands: Jos. Bizjak, box 253. Morgan: J. Kvaritč, box 453. Pittsburgh: Blaž Novak, 6568 Rowan Ave. Reading: John Pezdire, 343 River St. Smithton: Joseph Radisek, Central Hotel. South Fork: Jakob Rupert, box 238. So. Fork. W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50. Wickhaven: Luka Kralj, box 68. Willock: Jak. Miklaudič, L. Box 3.

UTAH.

Murray: Vine. Branislaj, box 1. Scofield: John Brezovar, box 27. Winterquarters: John Reven, box 108. Blackhawk: Fr. Derganc.

W. Virginia.

Davis in okolica: John Križmančič, box 283. Thomas: Frank Kocjan, box 272. Milburn in okolica: Anton Stražičar. WASHINGTON. Roslyn: John Zobec, box 19.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec, 18 Howland Ave. Milwaukee: Ig. Kušljan, 229 — 1st ave in John Kraine, 371 National Ave. West Allis: Frank Puncar, 477 — 53rd Avenue in Frank Bender, 471—53rd Ave.

WYOMING.

Reliance: Lovr. Ušeničnik, box 96. Rock Springs: Math Ratič, box 427 in F. S. Tavcher, 674 Absay Ave. Sublet: Anton Blasich, box 75. Superior: Lucas Groser, box 341. Insie: John Petercel, box 51.

ILLINOIS.

Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4 box 68. Chicago: Frank Aleš, Frank Zaje, 400—W. 31 St., Mike Kastrun, 3022 Vau-Buren St. in Frank Barbič, 2243 W. 23 St. Cicero: Frank Mrgole, 5028 W. 25. Pi Johnston City: John Slivnik, box 599. La Salle: Vencel Obid, 438 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St. Livingston: Frank Krek, P. O. Nokomis: John Mekinda, box 607. Nokomis in okolica: Frank Deželak box 317. Za Oglesby: Tom. Kralj, La Salle, Ill. Springfield: Frank Bregar, 1701 Peoria Road. Panama: Jos. Ferjančič, box 10. Staunton: Anton Ausec, box 158 in Jo-Mcstar, box 351. Waukegan—North Chicago: John Za-kovšek, 318 South ave. in John Mahnič, 423 Belwedere St. Witt: John Zverjančič, box 34.

Oba sta trpela.

Gosp. Skripec iz James City, Pa., je bil bolan ob istem času kot njegova žena. Pisal je o tem, sledeče: "Zelo mnogo je mene in mojo ženo mučila zapeka. Imela sva tudi glavobol, bolečine v želodcu in v križu. Naročila in prejela sva Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Bolečine so izginile in tudi zapeka. Hvala bogu, sedaj se počutiva dobro. Vam udani Jos. Skripec, Box 46, James City, Pa." — Zapeka more biti posledica raznih bolezni in naj se nikdar ne zanemarja. Rabite Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Daje vam pomoč v boleznih želodca in drobovja, pri malokrvnosti in telesni slabosti, pri nervoznosti in ako nimate spanja.

V lekarnah. Cena \$1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

V slučaju revmatičnih ali neuralgičnih bolečin, oteklin ali izvinjen, drgnite telo z Trinerjevim linimentom. Cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E. Ohio St., Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, Wis
Telefon 1199

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.

Uradije od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in ne deljo večer neuradije.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996

James F. Stepina, predsednik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.
Adolf J. Krasa, blagajnik.

Ravnateljski odbor:
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Er. Anton Blankin
Abel Davis
John Furik
A. V. Goringer
John C. Krmas
James F. Stepina
C. R. Walleck

AMERICAN STATE BANK

1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice, CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . \$500,000.00
ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer, vse druge dneve pa do 5½ popoldan.

10 kron za	\$1.60	100 kron za	\$15.75
15 kron za	2.40	150 kron za	23.65
20 kron za	3.15	200 kron za	31.50
25 kron za	3.95	400 kron za	64.00
50 kron za	7.90	500 kron za	78.75

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se pošteno izplača ali pa Vam vrne.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR! Kadar se nahajate v gostilni,

3 pristne pijače
2 zdravitve.

zahtevajte vedno dobre, zdrave in pristne pijače, ki nosijo na steklenici napis imported, in to so A. Horwatove: Importirani Brinjevac, Slivovec, Tropinovec, Grenko Vino in Kranjski Grenec. Moja trdka je prva in edina samostojna, ki importira žgane pijače in zelišča naravnost iz Kranjskega. Rojaki, zapomnite si, da je A. Horwatovo Grenko Vino uspravljeno iz najboljšega californijskega rudečega vina in iz najzdravejših zelišč ter nadkrijuje vse druge pijače te vrste za človeško zdravje. Ravno tako Kranjski Grenec. Posebno ako pijete slabo žganje, ne bo nikdar škodovalo, če denete polovico tega grenčeca vsem.

A. HORWAT, 600 N. CHICAGO ST., JOLIET, ILL.

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VRNIMO SE!

V lekarnah

Prav radi se spominjamo onih dni, ko smo bili krepki in polni zdravja in življenja, in ko si bil v svesti, da je ta svet nebeški raj, poln sreče in veselja za nas. Kaj nas je zadelo, da nismo več onega mnenja; da smo premenili svoje navade in se odtujili od srednje poti, ki se imenuje zmernost v vsaki stvari? Vrnimo se k starim navadam, k zdravni brni, k bolj resnemu delu, k svežemu zraku, a zlasti pa moramo pazno skrbeti za svoje prebavne organe, da preprečimo zabasnost in nje posledice, ter slabost in nervoznost. Kakor hitro opazimo nered, ne pozabimo na

Trinerjevo Ameriško Zdravilno Grenko Vino

To zdravilo je jako važnega pomena, ker pospejuje delovanje prebavnih organov in tako nam povrne prejšnje navadno zdravje za dobo dokler zopet ne pademo v razvade.

To zdravilo tudi —
PREKINE BOLEČINE IZ DROBJA,
ODSTRANI ZABASANOST,
DOPRINESE OKUS DO HRANE,
POMAGA PREBAVLJATI,
OKREPCA PREBAVNO MOČ,
OHRANI ORGANE DELAVNE,
ODSTRANI NERVOZNOST.

Urejuje, okrepuje, daje novo moč, prepreči in odstrani zabasnost, potolaži glavobol, da je pomoč dekletom in ženam v slučaju neprilik, ter vseh drugih enakih bolezni.

Ako hočete preprečiti bolečine, imajte vedno priročno TRINERJEV LINIMENT in ribljite telo z njim kadar čutite najmanjšo boleost, bodisi revmatično ali neuralgično. Cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

Cena \$1.00

JOS. TRINER

izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

POVSOD NA PRODAJ

NEBO

Izvrstna cigareta z ustnikom izjemno ZASTONJ kot božično darilo

Nebo kupone in sprednje dele škatljic. Hranite jih

Vsak sprednji del škatljic je vreden pol centa v gotovini, ali pa šteje kot celi kupon za darila

Kuponi za gotovino v vsaki škatlji

Pošijte za katalog daril
NEBO DEPARTMENT
95 First Street, Jersey City, N. J.

P. Lorillard Co., Inc., New York City. Est. 1760.

Diamond Scarf Pin in Case, 25-100 kt. 2100 coupons

Ladies' Gold-filled Bracelet Watch, 500 coupons

Emerson Phonograph, 500 coupons